

جمهوری اسلامی ایران
وزارت امور اقتصادی و دارایی
اداره کل امور اقتصادی و دارایی خراسان جنوبی

سری گزارش های تحلیلی اقتصاد استان خراسان جنوبی

عنوان گزارش

**احصاء مشکلات و دلایل عدم پرداخت تسهیلات طرح های مصوب بند الف
تبصره ۱۸ قانون بودجه سال ۱۴۰۱ و ارائه راهکار برای رفع آنها**

معاونت اقتصادی- شهریور ۱۴۰۳

به نام خدا

شناسنامه گزارش

احصاء مشکلات و دلایل عدم پرداخت تسهیلات طرح‌های مصوب بند الف تبصره ۱۸ قانون بودجه سال ۱۴۰۱ و ارائه راهکار برای رفع آنها	عنوان گزارش
اداره کل امور اقتصادی و دارایی خراسان جنوبی	مجری
مرتضی ذاکریان	مدیر طرح
محسن مودی، حسین شرفی، یعقوب فاطمی زردان	همکاران
شهریور ۱۴۰۳	تاریخ انتشار

فهرست مطالب

۱. مقدمه.....	۶
۲. ضرورت و اهمیت.....	۶
۳. تعریف واژگان.....	۷
۴. مبانی نظری و ادبیات تحقیق.....	۸
۵. پیشینه پژوهش.....	۱۰
۶. روش تحقیق.....	۱۲
۷. وضعیت پرداخت منابع بند الف تبصره ۱۸.....	۱۳
۱-۷. اولویت های تعیین شده در اعطای تسهیلات تبصره ۱۸.....	۱۳
۲-۷. وضعیت پرداخت منابع بند الف تبصره ۱۸ قانون بودجه سال ۱۴۰۰.....	۱۳
۳-۷. وضعیت پرداخت منابع بند الف تبصره ۱۸ قانون بودجه سال ۱۴۰۱ تا پایان شهریور ۱۴۰۳.....	۱۹
۴-۷. مقایسه وضعیت جذب اعتبارات بند الف تبصره ۱۸ قانون بودجه ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ استان.....	۲۵
۸. مشکلات و چالش های احصاء شده.....	۲۶
۱-۸. بانک کشاورزی.....	۲۶
۲-۸. بانک صنعت و معدن.....	۲۷
۳-۸. صندوق کارآفرینی امید.....	۳۰
۴-۸. بانک توسعه و تعاون.....	۳۰
۵-۸. بانک مسکن.....	۳۰
۶-۸. بانک قرض الحسنه مهر ایران.....	۳۰
۷-۸. بانک ملی.....	۳۰
۸-۸. بانک آینده.....	۳۱
۹-۸. بانک رفاه کارگران.....	۳۲
۱۰-۸. سایر مشکلات.....	۳۲
۹. نتیجه گیری و ارائه توصیه های سیاستی.....	۳۲
منابع و مآخذ.....	۳۶

فهرست جداول

- جدول (۱) اولویت های تعیین شده در برنامه های دستگاه اجرایی/ نهاد حمایتی تبصره (۱۸)..... ۱۳
- جدول (۲) گزارش وضعیت جذب اعتبارات بند الف تبصره ۱۸ قانون بودجه ۱۴۰۰ (مبالغ به میلیارد ریال)..... ۱۴
- جدول (۳) گزارش وضعیت طرح های مصوب بند الف تبصره ۱۸ قانون بودجه سال ۱۴۰۰ به تفکیک شهرستان..... ۱۵
- جدول (۴) رتبه بندی بانک ها و موسسات عامل بر اساس نسبت پرداختی به تخصیص سال ۱۴۰۱..... ۲۰
- جدول (۵) رتبه بندی دستگاه های اجرایی بر اساس نسبت پرداختی به تخصیص منابع سال ۱۴۰۱..... ۲۱
- جدول (۶) مقایسه عملکرد جذب اعتبارات بند الف تبصره ۱۸ قانون بودجه ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱..... ۲۵
- جدول (۷) دلایل عدم پرداخت طرح های مصوب سال ۱۴۰۱ توسط بانک کشاورزی..... ۲۷
- جدول (۸) دلایل عدم پرداخت طرح های مصوب سال ۱۴۰۱ توسط بانک صنعت و معدن..... ۲۹
- جدول (۹) از جمله دلایل عدم پرداخت طرح های مصوب سال ۱۴۰۱ توسط بانک ملی..... ۳۱

فهرست شکل ها

- شکل (۱) سهم دستگاه های اجرایی از کل طرح های مصوب ۱۴۰۰..... ۱۶
- شکل (۲) سهم دستگاه های اجرایی از مجموع اشتغال طرح های مصوب ۱۴۰۰..... ۱۷
- شکل (۳) سهم دستگاه های اجرایی از مجموع مبلغ تسهیلات طرح های مصوب ۱۴۰۰..... ۱۸
- شکل (۴) سهم دستگاه های اجرایی از کل طرح های مصوب ۱۴۰۱..... ۲۲
- شکل (۵) سهم دستگاه های اجرایی از مجموع اشتغال طرح های مصوب ۱۴۰۱..... ۲۳
- شکل (۶) سهم دستگاه های اجرایی از مجموع مبلغ تسهیلات طرح های مصوب ۱۴۰۱..... ۲۴

احصاء مشکلات و دلایل عدم پرداخت تسهیلات طرح‌های مصوب بند الف تبصره ۱۸ قانون بودجه سال ۱۴۰۱ و ارائه راهکار برای رفع آن‌ها

چکیده

با توجه به نقش سیستم بانکی کشور در تامین مالی بنگاه‌های اقتصادی و شروع کسب و کارها از طریق اعطای تسهیلات و خدمات بانکی، بررسی چالش‌های پیش روی بانک‌ها برای اعطای تسهیلات و ارائه راهکارهایی به منظور رفع این مشکلات اهمیت زیادی پیدا کرده است. از این رو، این گزارش به دنبال بررسی مشکلات و موانع مرتبط با دلایل عدم پرداخت تسهیلات طرح‌های مصوب کمیته استانی بند الف تبصره ۱۸ قانون بودجه توسط بانک‌ها و موسسات عامل و ارائه راهکارها و پیشنهادهای برای رفع آن‌ها، می‌باشد. برای این منظور از روش میدانی و ابزار مصاحبه با کارشناسان و مدیران بانک‌های مرتبط با این حوزه بهره گرفته شد. نتایج بررسی نشان می‌دهد که مهمترین چالش‌ها برای؛ ۱. بانک کشاورزی شامل وجود محدودیت‌های اعتباری در پرداخت تسهیلات تکلیفی قانون بودجه، پرداخت تسهیلات مصوب ستاد تسهیل و رفع موانع تولید را از محل منابع محدود تخصیص یافته بند الف تبصره ۱۸ قانون بودجه ۱۴۰۱، تخصیص‌های نابهنگام و مرحله‌ای اعتبارات دستگاه‌های اجرایی و نهاد‌های حمایتی، لزوم پیشرفت فیزیکی برای برخی طرح‌ها، عدم پرداخت تسهیلات بند الف تبصره ۱۸ قانون بودجه ۱۴۰۱ به شرکت‌های سهامی زراعی استان، عدم تعیین سرانه اشتغال در برنامه‌های اشتغالزایی برخی دستگاه‌های اجرایی؛ ۲. برای بانک صنعت و معدن شامل تمرکزگرایی بانک‌ها و موسسات عامل در تایید و پرداخت تسهیلات بند الف تبصره ۱۸ قانون بودجه، اخذ وثایق و ضمانت‌نامه‌های سلیقه‌ای و متفاوت بانک‌ها و موسسات عامل از متقاضیان، زمان‌بر بودن و هزینه‌بر بودن تهیه طرح توجیهی اقتصادی، عدم ارائه صورت‌های مالی حسابرسی شده شرکت‌ها، عدم رغبت سرمایه‌گذاران به پرداخت سهم الشرکه ۳۰ درصدی؛ ۳. برای صندوق کارآفرینی امید شامل بالا بودن اقساط به دلیل کوتاه بودن دوره بازپرداخت طرح‌های معرفی شده در حوزه صنایع دستی و ناراضی متقاضیان در این خصوص؛ ۴. برای بانک توسعه و تعاون شامل عدم امکان ثبت طرح‌های اداره کل تعاون، کار و رفاه اجتماعی در سامانه تک تا سقف ۲ برابر اعتبار تخصیص یافته؛ ۵. برای بانک مسکن شامل عدم استقبال متقاضیان از تسهیلات بند الف تبصره ۱۸ در حوزه بهسازی و نوسازی بافت‌های فرسوده محلات هدف بازآفرینی؛ ۶. برای بانک قرض الحسنه مهر ایران شامل کند شدن فرآیند پرداخت به دلیل وجود سامانه موازی در کنار سامانه تک در بانک قرض الحسنه مهر ایران؛ ۷. برای بانک ملی شامل عدم تخصیص اعتبارات بند الف تبصره ۱۸ قانون بودجه سال ۱۴۰۱ اداره کل راهداری و حمل و نقل جاده‌ای در حوزه احداث و تجهیز مجتمع‌های خدمات رفاهی بین راهی؛ ۸. برای بانک آینده شامل عدم رفع ایرادات و کسری مدارک توسط تعداد زیادی از متقاضیان و عدم پیگیری مرکز برای تعیین تکلیف پرونده‌ها، محدودیت بانک آینده در پرداخت تسهیلات تک شعبه بودن بانک آینده در استان و عدم وجود شعبه در سایر شهرستانها، اخذ وثیقه ملکی بالا برای طرح‌های بالاتر از سقف ۸ میلیارد ریال بوده؛ ۹. برای بانک رفاه شامل عدم اقبال متقاضیان به دریافت سرمایه در گردش در این بانک با وجود تخصیص ۳۰ درصد از اعتبارات ابلاغی اداره کل تعاون، کار و رفاه اجتماعی به این حوزه؛ را بیان کرد. در پایان، به ارائه پیشنهاداتی در جهت رفع این چالش‌ها پرداخته شد.

کلیدواژه: تسهیلات، اشتغال، تبصره ۱۸

۱. مقدمه

بازارهای پولی و مالی اهمیت ویژه‌ای در نظام اقتصادی کشورها دارند و در ادبیات توسعه اقتصادی از الزامات مهم دستیابی به رشد پایدار محسوب می‌شوند، به گونه‌ای که محققین گسترش بهینه و مناسب بازارهای پولی و مالی را از ابزارهای مهم توسعه می‌دانند. در واقع بازارهای پولی و مالی منابع تأمین اعتبار برای فعالیت های مختلف اقتصادی می‌باشند. تأمین مالی واحدهای تولیدی چه از دیدگاه سرمایه در گردش و چه از دیدگاه توسعه فعالیت ها و سرمایه گذاری های جدید از مهمترین مباحث مدیریت یک نظام است. دریافت وام و اعتبار و انتقال پول از یک فرد به فرد دیگر یا از یک نهاد به نهاد دیگر نقش اساسی در تأمین اعتبار فعالیت های مختلف اقتصادی دارد. اعتبار و وام به طور مستقیم و غیرمستقیم بر اشتغال واحدهای تولیدی و فرصت های شغلی جدید تأثیر می‌گذارد. تزریق وام و اعتبار به جریان تولید به صورت سرمایه در گردش در کوتاه مدت به دلیل ثابت بودن حجم سرمایه باعث افزایش اشتغال می‌شود، اما در بلندمدت که جریان وام و اعتبار تبدیل به سرمایه ثابت می‌شود تغییرات تکنولوژیکی را به همراه دارد. در صورتی که این تغییرات خنثی باشد اشتغال ثابت باقی می‌ماند و در غیر این صورت باعث تغییر در اشتغال می‌شود. بنابراین چنانچه مشاهده می‌شود، از بعد نظری، از جمله آثار مثبت به کارگیری صحیح و بهینه جریان وام و اعتبار می‌تواند افزایش سرمایه گذاری، تولید، درآمد و اشتغال را به دنبال داشته باشد. البته کارایی نظام بانکی هر کشور و نحوه مدیریت مالی واحدهای اقتصادی موجود شرط لازم و کافی برای دستیابی به این آثار مثبت اقتصادی است که در صورت نبود کارایی در این فرآیند چه در بخش اعطای اعتبارات و چه در بخش مصارف اعتبارات ممکن است اثرات مطلوب و مورد انتظار را به همراه نداشته باشد بنابراین در گزارش حاضر به دنبال بررسی مشکلات و موانع مرتبط با دلایل عدم پرداخت تسهیلات طرح های مصوب کمیته استانی بند الف تبصره ۱۸ قانون بودجه توسط بانک ها و موسسات عامل و ارائه راهکارها و پیشنهادهای برای رفع آن ها، می‌باشد.

۲. ضرورت و اهمیت

سیستم مالی یکی از مهمترین اجزای هر اقتصاد محسوب می‌شود سیستم مالی شامل شبکه‌ای از بازارهای مالی، مؤسسات، شرکتهای تجاری، خانوارها و دولت می‌باشد که در آن سیستم مشارکت داشته و عملیات آن سیستم را تنظیم می‌کنند. مؤسسات مالی و پولی بعنوان واسطه گران این چرخه به آحاد مردم و شرکت ها و مؤسسات دولتی و غیردولتی خدمات ارائه می‌دهند. بانک ها در اداره کشورها نقش تعیین کننده ای دارند و از مهمترین ابزار رشد و توسعه کشورها محسوب میشوند. بطور کلی بانک ها با جذب نقدینگی و اعطای تسهیلات می‌توانند در رشد و توسعه اقتصادی کشور و تحقق اهداف چشم انداز و توسعه اقتصادی نقش مؤثری را ایفا نمایند. به طور کلی اهمیت و ضرورت تامین مالی از طریق تسهیلات اعطایی در این است که منجر به انباشت سرمایه در کشور شده و زمینه را برای داشتن رشدی پایدار محیا می‌سازد. با این حال، عوامل مختلفی مانند کاهش و افزایش شدید تحریم‌ها، درآمدهای نفتی، نوسانات اقتصادی، سیاست‌های دولتی و غیره می‌توانند شدت این اثرات را کم و زیاد نماید. در اقتصاد ایران نیز سیستم بانکی بیشترین نقش را در زمینه ایجاد موقعیت های سرمایه‌گذاری داشته است و بانک‌ها از طریق ارائه تسهیلات به بخش‌های مختلف اقتصادی منجر به رشد و توسعه در کشور شده‌اند. اهمیت این موضوع از آنجا ناشی می‌شود که در کشورهای در حال توسعه پس انداز و سرمایه‌گذاری

بخش خصوصی در سطح بسیار پایین وضعیفی می باشد که نیازمند دخالت نهاد سومی در اقتصاد هست. این امر در اقتصاد ایران بر دوش سیستم بانکی می باشد. بازار سرمایه و به طور خاص سیستم بانکی کشور در امر به جریان انداختن منابع دراز مدت تخصیص یافته و با تسهیلاتی که فراهم می کند نحوه و میزان انتقال منابع پس اندازی را به جانب نیازهای سرمایه گذاری بهینه می سازد. انواع تسهیلات اعطایی بانکها امکانات گوناگونی را در اختیار عموم قرار میدهند و از این راه با به وجود آوردن تنوع، مطلوبیت بیشتری برای سرمایه گذاری در بخش های مختلف ایجاد می شود. دولت در چندسال اخیر سعی داشته است از طریق نظامند کردن تسهیلات اعطایی، منابع را به سمت تولید و اشتغال هدایت نماید. به همین منظور در بودجه سال ۱۴۰۰ به بعد در قالب تبصره ۱۸ تسهیلاتی با هدف توسعه، تولید، اشتغال و کارآفرینی کشور تخصیص داده شد. در ادامه سهم استان ها از منابع بند الف تبصره ۱۸ قانون بودجه سال ۱۴۰۱ قابل مشاهده است:

جدول (۱) سهم استان ها از منابع بند الف تبصره ۱۸ قانون بودجه سال ۱۴۰۱ (درصد)

استان	سهم از تسهیلات	استان	سهم از تسهیلات	استان	سهم از تسهیلات
سیستان و ...	۵.۶	لرستان	۳.۶۰۱	اردبیل	۲.۷۰۳
کرمان	۴.۵	چهارمحال و ...	۳.۶	سمنان	۲.۷
اصفهان	۴.۳	هرمزگان	۳.۴	کهگیلویه و ...	۲.۶۱
خراسان رضوی	۴.۲	آذربایجان شرقی	۳.۱۱	همدان	۲.۶
خوزستان	۴.۱	گلستان	۳.۱	مازندران	۲.۵
آذربایجان غربی	۴.۰	یزد	۲.۹۱	قزوین	۲.۲۰۵
خراسان جنوبی	۳.۹	خراسان شمالی	۲.۹۰۱	زنجان	۲.۲۰۳
فارس	۳.۸	البرز	۲.۹	ایلام	۲.۲
کرمانشاه	۳.۸	گیلان	۲.۷۱	مرکزی	۲.۱
کردستان	۳.۷	قم	۲.۷۰۵	بوشهر	۱.۷
تهران	۳.۶				

منبع: دبیرخانه کارگروه تخصصی ملی (دفتر آینده پژوهی، مدل سازی و مدیریت اطلاعات اقتصادی)

۳. تعریف واژگان

تسهیلات: تسهیلات یک برنامه رسمی کمک مالی است که توسط یک بانک و موسسه مالی و اعتباری برای کمک به شرکتی که به سرمایه نیاز دارد، ارائه می شود.

تسهیلات تبصره ۱۸: تسهیلات تبصره ۱۸ به تسهیلاتی گفته می شود که برای تامین مالی طرح ها و پروژه های کشاورزی، تولیدی، صنعتی، معدنی، تجاری، خدماتی و غیره به منظور ایجاد و توسعه، تولید، اشتغال و کارآفرینی اعطا می شود.

اشتغال: شغل یا پیشه فعالیتی منظم است که در ازای دریافت پول انجام می شود و اشتغال به معنای داشتن شغل یا پیشه است و همچنین اشتغال، عبارت است از هر نوع کار با اجر مادی (دریافت حقوق و دستمزد)، چه اینکه برای یک کارفرما باشد، یا اینکه شخص برای خودش کار کند.

تولید: تولید از اصطلاحات علم اقتصاد، به معنی تهیه کالا و خدمات مورد نیاز با استفاده از منابع و امکانات موجود است. فعالیت تولیدی سلسله اقداماتی است که برای تبدیل منابع به کالاهای مورد نیاز صورت می گیرد.

۴. مبانی نظری و ادبیات تحقیق

نهادهای مالی در ایران شامل بانک های تجاری، مؤسسات بیمه، صندوق های قرض الحسنه پس انداز، صندوق بازنشستگی و غیره هستند. این مؤسسات به عنوان واسطه های مالی امکان انتقال پس اندازها را از پس انداز کنندگان به وام گیرندگان فراهم می سازند. بنابراین بخش مهمی از پس اندازهای جامعه از طریق بانکها و مؤسسات مالی هدایت میشوند. بعد از درآمد، خانوارها وامهایی که بانکها و مؤسسات مالی در اختیار خانوارها، مؤسسات و دولت قرار می دهند مهمترین منبع تأمین مالی جامعه برای خرید کالا و خدمات مصرفی و تأمین سرمایه گذاری برای ساختن سد بزرگراه ها پل ها و خرید ماشین آلات و ابزارها و ... هستند. سرمایه گذاری نیز بهره وری منابع جامعه و استان را افزایش داده و باعث می شود شهروندان یک جامعه از سطح زندگی بالاتری برخوردار باشند. بنابراین هر اقتصاد مدرن واسطه هایی دارد که عملکردهای مالی عمده را برای افراد، خانوارها، شرکتهای و بنگاههای کوچک و جدید و دولتها برعهده می گیرد. نیاز به بسیج منابع داخلی به منظور تأمین برنامه های توسعه یکی از ضروریات هر جامعه ای است برای حفظ رشد اقتصادی یکی از عوامل مؤثر منابع داخلی کشور است. علیرغم نقش مهمی که پس اندازها دارند، اگر پس اندازها سرمایه گذاری نگردد و یا در راه های غیرتولیدی مثلاً دلالتی سفته بازی خرید و فروش سکه و کالاهای لوکس و تجملی و یا خروج این منابع به خارج از کشور صرف گردد؛ افزایش تولید و رشد اقتصادی را در پی نخواهد داشت. بنابراین هر قدر نظام بانکی پیشرفته تر عمل کند بازارهای مالی توسعه می یابند و در نتیجه رشد اقتصادی را موجب می شوند. بطور کلی بانکها و مؤسسات مالی دو وظیفه بر عهده دارند:

- اول اینکه وسیله پرداخت بین افراد و اقتصاد را فراهم کرده و انتقال وجوه را از وام دهنده به وام گیرنده یعنی خانوارها مؤسسات و دولت امکانپذیر می سازند.
 - دومین وظیفه یعنی وساطت مالی کمک کند تا شکاف بین وام دهنده و وام گیرنده با ایجاد بازار مالی پر شود.
- لوپن (۱۹۹۷) پنج کار کرد اساسی برای نظام مالی و بانکی در اقتصاد بیان می کند که ناشی از وظیفه اولیه سیستم های مالی تخصیص منابع در طول مکان و زمان در محیطی ناشی از عدم اعتماد به منظور بهبود هزینه های اطلاعاتی و معاملاتی است که عبارتند از:
- تسهیل مبادله محفوظ ماندن از تنوع بخشیدن تجمع ریسک؛
 - تخصیص منابع
 - نظارت نزدیک بر مدیران و اعمال کنترل بر شرکت ها
 - تجهیز پس اندازها
 - سهولت بخشیدن به مبادله کالاها و خدمات این پنج کار کرد از طریق دو کانال تراکم سرمایه و ابداعات تکنولوژیک بر رشد اقتصادی تاثیر می گذارند.
- اغلب مبانی نظری تأکید دارند که رابطه مثبتی بین توسعه مالی و وجود دارد. اعطای تسهیلات بخش مهمی از عملیات هر بانک را تشکیل میدهد. بانکها با عملیات اعتباری خود امکان انتقال منابع از اشخاصی که مستقیماً مایل و یا قادر به مشارکت در فعالیت های اقتصادی نیستند به افرادی که جهت انجام امور اقتصادی نیازمند به منابع مالی می باشند را فراهم ساخته

و باعث تسهیل فعالیت های اقتصادی افزایش سرمایه گذاری و تولید می شوند. بانکها به کمک سیاست های اعتباری و مالی خود قادرند وسایل رشد و توسعه اقتصادی و یا برعکس توقف و رکود اقتصادی را در کشور فراهم کرده و یا با اعطای وامهای بازرگانی، صنعتی و تولیدی وسایل توسعه کشور را فراهم آورند. مطالعات تجربی در کشورهای مختلف انجام شده بیانگر این موضوع است. مطالعات اسپیرز^۱ (۱۹۹۱) بیانگر آن است که مراحل اولیه رشد واسطه های مالی و بانکی در کشورهای آفریقایی باعث رشد اقتصادی شده است. مطالعه ترلنی و ساراگوگلو^۲ (۱۹۸۳) ثابت کرد که تأثیر رکود مالی بر رشد اقتصادی با استفاده از آمار ۲۱ کشور در حال توسعه جدی است. نتایج حاصل از مطالعات کینگ و لوین^۳ (۱۹۹۳)، بیانگر آن است که توسعه بخش مالی و بانکی و اعطای تسهیلات تأثیر عمده ای بر رشد اقتصادی دارد و این کار را از طریق بهبود بهره وری سرمایه گذاری (تخصیص بهتر منابع) و نیز از طریق سطح سرمایه گذاری بیشتر انجام میدهد.

محققانی چون مک کینون و شاو^۴ بر این باور هستند که نقش سیستم بانکی و ارائه تسهیلات بانکی یک استراتژی و مقدمه ای برای رسیدن به رشد اقتصادی است نگاهی متفاوت به ساختار پولی و مالی به عنوان تعیین کننده در توسعه اقتصاد این دیدگاه را درباره نقش پول و سیاست های مالی تغییر می دهد. مک کینون و شاو بر پایه مطالعات شومپتر نظریه آزاد سازی مالی را مطرح کردند. در این نظریه ایشان بر این باور بودند که حذف محدودیت های دولتی بر سیستم بانکی، باعث افزایش کمیت و کیفیت سرمایه گذاری می شود آنها معتقدند که آزاد سازی از محدودیت هایی همچون سقف نرخ بهره، نرخ ذخیره قانونی بالا و برنامه های اعتبارات گزینشی، توسعه اقتصادی را تسهیل می نماید (کميجانی و نادعلی، ۱۳۸۶). فرضیه مک کینون و شاو تا حدود زیادی در مورد اقتصاد در حال توسعه در دهه ۱۹۶۰ که با مداخله های دولتی مواجه بودند صادق بود (آقای و همکاران، ۱۳۹۷). کلیه مدل های ارائه شده در زمینه رشد اقتصادی مانند نظریه رشد هارود-دومار، سولو، تئوری توسعه روستو و مدل رشد نئو کلاسیک ها بر اهمیت نقش سیستم بانکی و سرمایه گذاری چه در بخش تقاضا و چه در بخش عرضه اقتصاد تاکید خاصی دارند (خلیلی عراقی و سوری، ۱۳۸۳). تأمین مالی سرمایه گذاری از طرق تسهیلات اعطایی به بخش های مختلف اقتصادی در فرایند تولید به عنوان یک عامل مهم مطرح است. در بحث های توسعه اقتصادی از مهمترین عواملی که جهت مدرن شدن جامعه ضرورت دارد، سرمایه گذاری و انباشت سرمایه کافی است چرا که داشتن نرخ رشد بالا از اهمیت خاصی برخوردار است و یکی از عوامل مهم در افزایش نرخ رشد اقتصادی، افزایش میزان سرمایه گذاری است و افزایش سرمایه گذاری به معنی افزایش توان اقتصادی کشور، کاهش واردات و افزایش ذخایر ارزی دولت و حرکت سریعتر به سوی پیشرفت اقتصادی است. یکی از زمینه های تشکیل سرمایه و سرمایه گذاری در اقتصادی تسهیلات اعطایی بانک ها می باشد. در اقتصاد ایران سیستم بانکی بیشترین نقش را در زمینه ایجاد موقعیت های سرمایه گذاری داشته است و بانکها از طریق ارائه تسهیلات به بخش های مختلف اقتصادی منجر به رشد و توسعه در کشور شده اند.

۱ . Spears

۲ . Tlany, Anthony and Saracoglu, Rusdu

۳ . King, Robert, and Ross Levine

۴ . mckinnon and shaw

بانک ها و موسسات سیستم بانکی در بازار کوتاه مدت یا بازار پول و بلند مدت یا بازار سرمایه فعالیت دارند. این مجموعه جریان پول، انواع سپرده ها، انواع اوراق بهادار و به طور کلی ابزارهای بازارهای پول و سرمایه را به شکل مورد نظر خود جهت داده و تسهیلات مورد نیاز را در اختیار گروه های مختلف در بخش واقعی اقتصاد قرار می دهند این مجموعه از راه فراهم آوردن خدمات لازم برای پرداخت، تجهیز منابع پس اندازی، تخصیص اعتبار و ایجاد زمینه لازم برای بخش های مختلف اقتصادی برای مقابله با خطرات تجاری و نوسانات قیمت، فعالیت اقتصادی را تسهیل کنند. بنابراین اعطای اعتبارات و حرکت منابع به سمت بخش های مختلف اقتصادی و محدودیت اعطای این اعتبارات به نهادهای مالی دولتی می تواند زمینه ساز رشد اقتصادی در کشور باشد، زیرا با توجه به اینکه نهادهای مالی دولتی در کشورهای در حال توسعه عملکرد بسیار ضعیفی داشته اند، ولی هنوز بر بازارهای پولی و مالی این کشورها تسلط مطلق دارند و تداوم این وضعیت باعث عدم رعایت معیارهای اقتصادی برای تعیین اولویتهای مربوط به پرداخت تسهیلات و نهایتاً پرداخت اعتبارات با شرایط ترجیحی و مبتنی بر شاخصهای غیر اقتصادی می شود.

۵. پیشینه پژوهش

شهابی و همکاران (۱۴۰۳) در پژوهشی به بررسی مشکلات موجود در نظام بانکی با به کارگیری رویکرد پویایی سیستم می پر دازد و راهکارهایی را برای حل آن ها ارائه می دهد. نتایج این پژوهش نشان داد که در دراز مدت، ضعف در نظارت داخلی و ساختار حاکمیت شرکتی ضعیف در بانکها، ضعف در نظارت بیرونی و مماشات با بانکهای پر ریسک و همچنین کسری بودجه دولت و فشار بر بانکها بیشترین تاثیر را در افزایش ناترازی بانکها دارند. بنابر این توجه به سیاست هایی نظیر اصلاح شجاعانه ساختار مدیریتی، بهبود شرایط حاکمیت شرکتی توسط بانکها، مدیریت کسری بودجه توسط دولت و بهبود نظارت بر بانکها توسط بانک مرکزی، بسیار راه گشا می باشد.

نیک قلب و همکاران (۱۴۰۳) در پژوهشی به بررسی به ارائه یک مدل جدید حاکمیت شرکتی برای بانکها جهت نظارت اثربخش بر تسهیلات به ارائه یک مدل در ده بعد، بیست و یک مولفه و پنجاه شاخص عملکرد داخلی، پرداختند. نتایج مدل نشان می دهد که نظارت بر روند شیوههای حاکمیت شرکتی می تواند بر فعالیت اثربخش نظام بانکی در ارائه تسهیلات کارساز باشد.

مردای و همکاران (۱۴۰۲) در پژوهشی به بررسی ماهیت رابطه میان مشتری، بانک و صندوق توسعه ملی در اعطای تسهیلات و آثار آن با رویکرد توصیفی تحلیلی، ضمن تشریح فرآیند اعطای تسهیلات و تبیین ابهام حقوقی آن به ویژه در رابطه سه جانبه یاد شده، پرداختند. همچنین، در این پژوهش به ارائه پیشنهادهای نظیر انعقاد قراردادهای سپرده گذاری به جای عاملیت در برخی موارد، استفاده از مکانیزم بازار سرمایه، اصلاح شروط ضمن عقد قرارداد عاملیت، جایگزینی عقود مبادله ای به ویژه استصناع به جای عقود مشارکتی و نهایتاً رعایت الزامات مدیریت ریسک اعتباری برای بهبود وضعیت کنونی پرداختند.

فعال نصیری و همکاران (۱۴۰۱) در پژوهشی به بررسی سازوکار اثرگذاری عوامل اقتصادی بر حجم سپرده بانکی در نظام بانکی ایران به کمک رویکرد استان های (STAR) و براساس داده های فصلی سال های ۱۳۷۹-۱۳۹۷ پرداختند. نتایج مدل

نشان داد که متغیرهای نوسانات نرخ ارز و نرخ تورم، بحران‌های مالی جهانی تأثیر منفی و متغیرهای قیمت نفت، نقدینگی، نرخ سود سپرده بانکی و تسهیلات بانکی تأثیر مثبت بر حجم کل سپرده‌های بانکی دارند.

فتحی و همکاران (۱۳۹۹) در پژوهشی به بررسی آثار تسهیلات بانکی بر رشد اقتصادی با رویکرد حالت پایدار در مدل‌های رشد اقتصادی پرداختند. برای این منظور از اطلاعات دوره زمانی ۱۳۹۶-۱۳۷۰ در اقتصاد ایران و روش گشتاورهای تعمیم یافته (GMM) استفاده شد. نتایج بدست آمده از معادلات برآورد شده بیانگر این بود که تسهیلات اعطایی تأثیر مثبت و معنی داری بر بخش‌های اقتصادی داشته است. در این بین بخش ساختمان و مسکن، خدمات، کشاورزی و صنعت و معدن به ترتیب بیشترین تأثیرپذیری را از تسهیلات اعطایی داشته اند.

واعظ و شاه مرادی (۱۳۹۸) در مطالعه‌ای به کارکرد مجرای وام‌دهی بانکی و تأثیر سیاست‌های پولی بر اعتبارات اعطایی قرض‌الحسنه بانک‌ها طی سال‌های (۹۱-۱۳۸۰) پرداختند. این کار با استفاده از روش گشتاورهای تعمیم یافته (GMM) و آزمون فرضیه مربوطه انجام شد. نتایج به دست آمده نشان می‌دهد سیاست پولی انبساطی دارای تأثیر مثبت بر مانده تسهیلات اعطایی قرض‌الحسنه بانک‌ها است. بنابراین وجود مجرای وام‌دهی سیاست پولی در ایران تأیید می‌شود.

امیری و نوروزی (۱۳۹۷) در پژوهشی به بررسی تأثیر ساختار تسهیلات اعطایی بر سودآوری بانک‌ها در ایران با استفاده از داده‌های تابلویی طی دوره ۱۳۹۳-۱۳۸۴ می‌پردازند. برای این منظور دو دسته متغیر شامل متغیرهای کلان و متغیرهای درون بانکی استفاده شد. نتایج تحقیق نشان داد که بین مشارکت مدنی و فروش اقساطی با معیارهای سودآوری به ترتیب رابطه مثبت و منفی و معناداری وجود دارد.

نتارمه و همکاران^۱ (۲۰۲۲) در پژوهشی به بررسی نقش تسهیلات بانکی بر رشد اقتصادی کشورهای جنوب صحرای آفریقا طی دوره ۱۹۹۰-۲۰۱۸ پرداختند. نتایج تجربی نشان داد که تامین مالی بانکی، رشد اقتصادی را افزایش می‌دهد. کارادیمما و لوری^۲ (۲۰۲۱) در پژوهشی به بررسی نقش بانک‌ها در بحران مالی و بدهی منطقه یورو پرداختند. آن‌ها با استفاده از تحلیل مجموعه داده پانل از ۵۰۷ بانک از چهار کشور بزرگ منطقه یورو (فرانسه، آلمان، ایتالیا و اسپانیا) در دوره ۲۰۰۵-۲۰۱۷، به این نتیجه رسیدند که قطعیت سیاست اقتصادی تأثیر مثبتی بر وام‌های غیرجاری دارد، اما این تأثیر به طور قابل توجهی با تمرکز بانکی بالاتر تعدیل می‌شود. خان و همکاران^۳ (۲۰۲۰) در پژوهشی به بررسی عوامل تعیین کننده وام های غیرجاری (NPLs) در پاکستان طی دوره ۲۰۰۵ تا ۲۰۱۷ پرداختند. برازش مدل به کمک اثرات تصادفی و ثابت از طریق نرم افزار STATA انجام شد. نتایج نشان می‌دهد که شاخص‌های کارایی عملیاتی و سودآوری با NPLs ارتباط منفی دارند اما از نظر آماری معنی دار هستند، در حالی که کفایت سرمایه و تنوع درآمد با NPLs ارتباط منفی دارند اما از نظر آماری معنی دار نیستند. بنزور و همکاران^۴ (۲۰۱۹) در پژوهشی با استفاده از شاخص عدم قطعیت سیاست اقتصادی دولت (EPU) و داده های سطح بانکی از ۱۷ کشور در دوره ۱۹۹۸-۲۰۱۲، به بررسی اثرات وام های بانکی بر سیاست های اقتصادی پرداختند. نتایج نشان داد که عدم قطعیت سیاست اقتصادی دولت ارتباط مثبت قابل توجهی با نرخ بهره وام های

۱ . Ntarmah et al

۲ . Karadima & Louri

۳ . Khan et al

۴ . Benczúr et al.

ناخالص بانکی دارد. همچنین، نتایج نشان داد که عدم قطعیت سیاست اقتصادی با افزایش ریسک نکول وام گیرندگان، قیمت وام بانکها را افزایش می دهد. همچنین، یک ارتباط مثبت معنادار بین اسپرد وام و شاخص EPU وجود دارد و عدم قطعیت سیاست اقتصادی دولت یک عامل خطر اقتصادی مهم برای قیمت گذاری وام بانکها است.

یو و همکاران^۱ (۲۰۱۵) در پژوهشی به بررسی ویژگیهای مطالبات معوق در بانکهای تجاری و بانکهای غیر تجاری چین با روش الگوریتم PCA و relief پرداختند و NPLs بانکهای تجاری را به صورت مدل ارائه شده درآوردند. نتایج حاصل از پژوهششان برای دریافت سیگنال هشدار به موقع، به منظور تشخیص به موقع پرداخت مطالبات معوق دارای اهمیت بود. سعید احمد سلوب^۲ (۲۰۱۴) در مقاله ای به بررسی ویژگیهای سودآوری هشت بانک سودان برای دوره زمانی ۲۰۰۹-۲۰۱۲ پرداخت و به این نتیجه رسید که سودآوری بانک به برخی از ویژگی های آن بستگی دارد. اندازه بانک رابطه مثبت معناداری بر سطح سودآوری دارد و عمر بانک رابطه منفی با سودآوری دارد. شاها و جان^۳ (۲۰۱۴) در مقاله ای به بررسی عملکرد مالی بانکهای خصوصی در پاکستان پرداختند. در این مقاله داده ها از تجزیه و تحلیل صورتهای مالی بانک دولتی پاکستان جمع آوری شد. در این تحقیق بازده دارایی و درآمد حاصل از بهره به عنوان متغیر وابسته و اندازه بانک و مدیریت دارایی و بهره وری عملیاتی به عنوان متغیر مستقل معرفی شدند. آن ها با استفاده از تجزیه و تحلیل رگرسیون و روش همبستگی به این نتیجه رسیدند که اندازه بانک و بهره وری عملیاتی رابطه منفی با ROA دارد؛ در حالی که بین بهره وری عملیاتی و درآمد حاصل از بهره رابطه منفی وجود دارد و بین اندازه بانک و درآمد حاصل از بهره نیز رابطه مثبت برقرار می باشد. تان^۴ (۲۰۱۲) در مقاله ای به بررسی سودآوری بانکها با نمونه ای از ۱۰۱ بانک در چین در دوره ۲۰۰۳ - ۲۰۰۹ با استفاده از مدل GMM پرداختند و به این نتیجه رسیدند که یک رابطه مثبت بین سودآوری بانک، صرفه جویی در هزینه ها توسعه بخش بانکی، بازار سهام و تورم در چین وجود دارد.

۶. روش تحقیق

از آنجا که پژوهش حاضر، برخلاف پژوهش تجربی، مبتنی بر داده نیست، در زمره پژوهشهای مفهومی قرار دارد. در این گزارش، به منظور جمع آوری اطلاعات مورد نیاز، ابتدا از روش کتابخانه ای استفاده می شود و با رجوع به کتب، مجلات و پایگاههای اینترنتی، اطلاعات نظری مورد نیاز برای انجام این پژوهش جمع آوری می شود. همچنین، برای احصاء مشکلات و موانع مرتبط با دلایل عدم پرداخت تسهیلات طرح های مصوب کمیته استانی بند الف تبصره ۱۸ قانون بودجه توسط بانک ها و موسسات عامل و ارائه راهکارها و پیشنهادات در جهت رفع آن ها، از روش میدانی و ابزار مصاحبه با کارشناسان و مدیران بانک های مرتبط با این تسهیلات بهره گرفته شد.

۱ . Yu et al

۲ . Saed Ahmed Sulub

۳ . Shah & Jan

۴ . Tan

۷. وضعیت پرداخت منابع بند الف تبصره ۱۸

۷-۱. اولویت های تعیین شده در اعطای تسهیلات تبصره ۱۸

جدول (۲) اولویت های تعیین شده در برنامه های دستگاه اجرایی / نهاد حمایتی تبصره (۱۸)

۱۴۰۰	۱۴۰۱	۱۴۰۲
<ul style="list-style-type: none"> - تولید و تامین کالاهای اساسی و راهبردی - رسته های اولویت دار - استانهای با نرخ بیکاری بالاتر - واحدهای تولیدی پیشران و شرکتهای دانش بنیان - واحدهای تولیدی نیمه تمام - واحدهای تولیدی صادرات محور - هزینه پایین ایجاد هر فرصت شغلی - متقاضی دریافت سرمایه در گردش 	<ul style="list-style-type: none"> - طرحهای پیشران - طرحهای تولیدی صادرات محور - طرحهای دانش بنیان و با فناوری بالا - ایجاد، تکمیل و راه اندازی طرحهای سرمایه گذاری نیمه تمام با پیشرفت فیزیکی بالا - تولید و تامین کالاهای اساسی و راهبردی - طرحهای تولیدی با اشتغال زایی بالا - احیای واحدهای تولیدی راکد و تکمیل ظرفیت خالی تولید و بازسازی و نوسازی بنگاههای اقتصادی - طرحهای معرفی شده به موسسه عامل موضوع جزء ۱ تا ۹ بند (الف) تبصره (۱۸) ماده واحده قانون بودجه سال ۱۴۰۰ 	<ul style="list-style-type: none"> - طرحهای پیشران اقتصادی - طرحهای تولیدی صادرات محور یا طرحهای با صرفه جویی ارزی بالا - طرحهای دانش بنیان و با فناوری بالا (به تشخیص معاونت علمی، فناوری و اقتصاد دانش بنیان ریاست جمهوری) - ایجاد، تکمیل و راه اندازی طرحهای سرمایه گذاری نیمه تمام با پیشرفت فیزیکی بیشتر از ۷۰ درصد - طرحهای معرفی شده به موسسات عامل بند (الف) تبصره (۱۸) سال ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ - طرحهای با هزینه اشتغال زایی پایین با اولویت مناطق محروم (طرحهای استانی) - طرحهای بهینه سازی مصرف و تولید انرژی - طرحهای با اولویت به کارگیری دانش آموختگان دانشگاهی به میزان حداقل ۵۰ درصد تعهد اشتغال

ماخذ: دستورالعمل های اجرایی تبصره (۱۸) قوانین بودجه های سنواتی ۱۴۰۰-۱۴۰۲ کل کشور

۷-۲. وضعیت پرداخت منابع بند الف تبصره ۱۸ قانون بودجه سال ۱۴۰۰

در اجرای دستورالعمل بند الف تبصره ۱۸ قانون بودجه سال ۱۴۰۰ اعتبارات ابلاغی استان خراسان جنوبی ۹۶۷۵ میلیارد ریال بوده که در این خصوص با برگزاری ۲۱ جلسه کمیته استانی و ۴۱ جلسه کمیته کارشناسی، تعداد ۲۹۰۳ طرح اولویت دار اقتصادی به ارزش ۲۳۰۱۹ میلیارد ریال در کمیته استانی بند الف تبصره ۱۸ قانون بودجه سال ۱۴۰۰ تصویب و به بانک ها و موسسات عامل برای پرداخت ارسال شد. نهایتاً ۱۳۷۰ طرح اقتصادی به ارزش ۹۶۵۸ میلیارد ریال توسط بانک های عامل پرداخت گردید که منجر به افزایش اشتغال به اندازه ۹۸۵۶ نفر گردید. درصد جذب پرداختی در این سال برابر ۹۹.۸ درصد بوده است.

جدول ۳) گزارش وضعیت جذب اعتبارات بند الف تبصره ۱۸ قانون بودجه ۱۴۰۰ (مبالغ به میلیارد ریال)

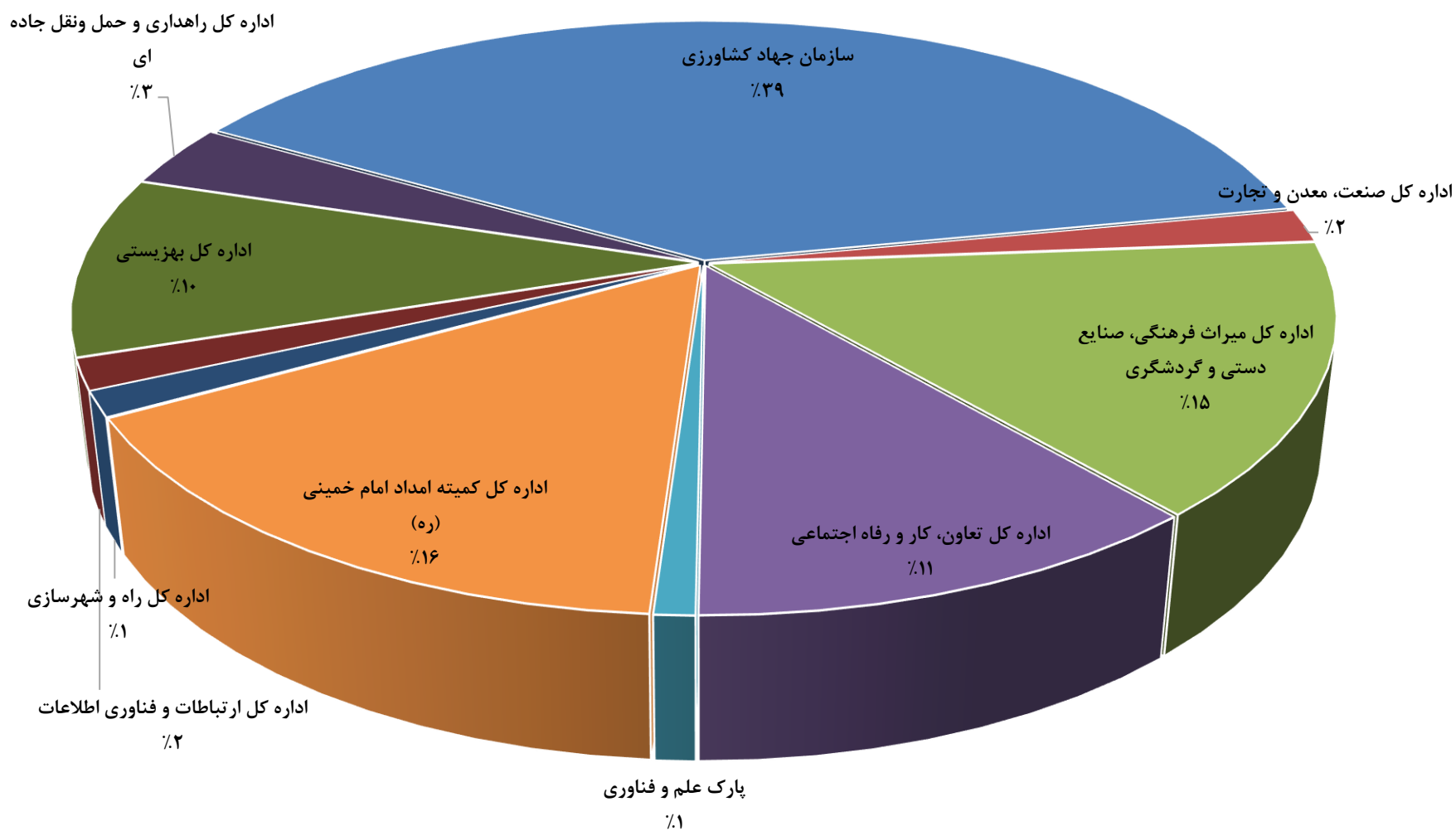
عنوان دستگاه	عنوان بانک	میزان تخصیص یافته	طرح های مصوب کمیته استانی		طرح های پرداختی		درصد پرداختی به تخصیص
			تعداد	مبلغ	تعداد	مبلغ	
سازمان جهاد کشاورزی	کشاورزی	۳۹۹۸	۸۹۷	۹۴۰۳	۴۱۴	۳۹۹۸	۱۰۰
	توسعه تعاون	۱۸۷	۶	۳۴۹	۳	۱۹۶	۱۰۴/۸
	صندوق کار آفرینی امید	۴۴۴	۲۶	۴۹۱	۱۱	۱۷۳	۱۰۰
	صندوق کار آفرینی امید- بنیاد برکت		۱۹۲	۶۷۰	۸۶	۲۷۱	
	جمع	۴۶۲۸	۱۱۲۱	۱۰۹۱۲	۵۱۴	۴۶۳۷	۱۰۰/۲
سازمان صنعت، معدن و تجارت	ملت	۴۵۶	۲۴	۲۱۱۵	۵	۴۵۶	۱۰۰
	توسعه تعاون	۸۰۰	۱۳	۲۰۷۵	۳	۸۰۰	۱۰۰
	صنعت و معدن	۱۳۵۰	۱۴	۱۷۵۷	۳	۱۳۵۰	۱۰۰
	آینده شناور	-	۲	۱۲۵	۰	۰	-
	جمع	۲۶۰۶	۵۳	۶۰۷۲	۱۱	۲۶۰۶	۱۰۰
اداره کل میراث فرهنگی	توسعه تعاون	۲۸۴	۳۴	۶۴۴	۱۳	۲۷۳	۹۵/۹
	گردشگری	متمركز	۷	۱۹۲	۱	۲۰	-
	آینده	متمركز	۱۶	۱۹۷	۳	۱۰	-
	ملی	ملی	۰	۰	۰	۰	-
	پارسیان	متمركز	۳	۵۵	۰	۰	-
	صندوق کار آفرینی امید	۲۱۷	۳۷۳	۳۸۷	۲۵۲	۲۱۷	۱۰۰
	جمع	۵۳۱	۴۳۳	۱۴۷۵	۲۶۹	۵۱۹	۹۷/۸
بارك علم و فناوری	تجارت	متمركز	۲۶	۸۵۶	۹	۱۵۲	-
	آینده	شناور	۰	۰	۰	۰	-
	جمع	۱۵۲	۲۶	۸۵۶	۹	۱۵۲	۱۰۰
اداره كل تعاون، كار و رفاه اجتماعی	توسعه تعاون	۱۸۶	۱۱۶	۷۲۶	۳۱	۱۸۶	۱۰۰
	صندوق کار آفرینی امید	۱۸۳	۲۰۷	۶۱۲	۶۲	۱۶۰	۱۰۰
	صندوق کار آفرینی امید- بنیاد برکت		۱۰	۴۰	۵	۲۳	
	جمع	۳۶۹	۳۳۳	۱۳۷۹	۹۸	۳۶۹	۱۰۰
اداره كل ارتباطات و فناوری اطلاعات	پست بانک	۳۱۰	۴۴	۴۱۴	۳۴	۲۹۹	۹۶/۵
	صندوق کار آفرینی امید	۹	۵	۵	۳	۳	۳۴/۱
	جمع	۳۱۹	۴۹	۴۱۹	۳۷	۳۰۲	۹۴/۷
اداره كل کمیته امداد	صندوق کار آفرینی امید	۲۳۱	۴۵۹	۶۲۱	۲۰۳	۲۳۱	۱۰۰
اداره كل بهزیستی	صندوق کار آفرینی امید- بنیاد برکت	۱۵۲	۲۸۸	۳۰۸	۱۴۶	۱۵۲	۱۰۰
اداره كل راهداری و حمل و نقل جاده ای	ملی	۱۷۴	۱۰۱	۲۸۲	۶۵	۱۷۷	۱۰۱/۷
اداره كل راه و شهرسازی	مسكن	متمركز	۴۰	۶۹۵	۱۸	۵۱۴	-
جمع كل		۹۶۷۵	۲۹۰۳	۲۳۰۱۹	۱۳۷۰	۹۶۵۸	۹۹/۸

همچنین، توزیع شهرستانی تسهیلات مصوب بند الف تبصره ۱۸ قانون بودجه سال ۱۴۰۰ به شرح زیر می باشد.

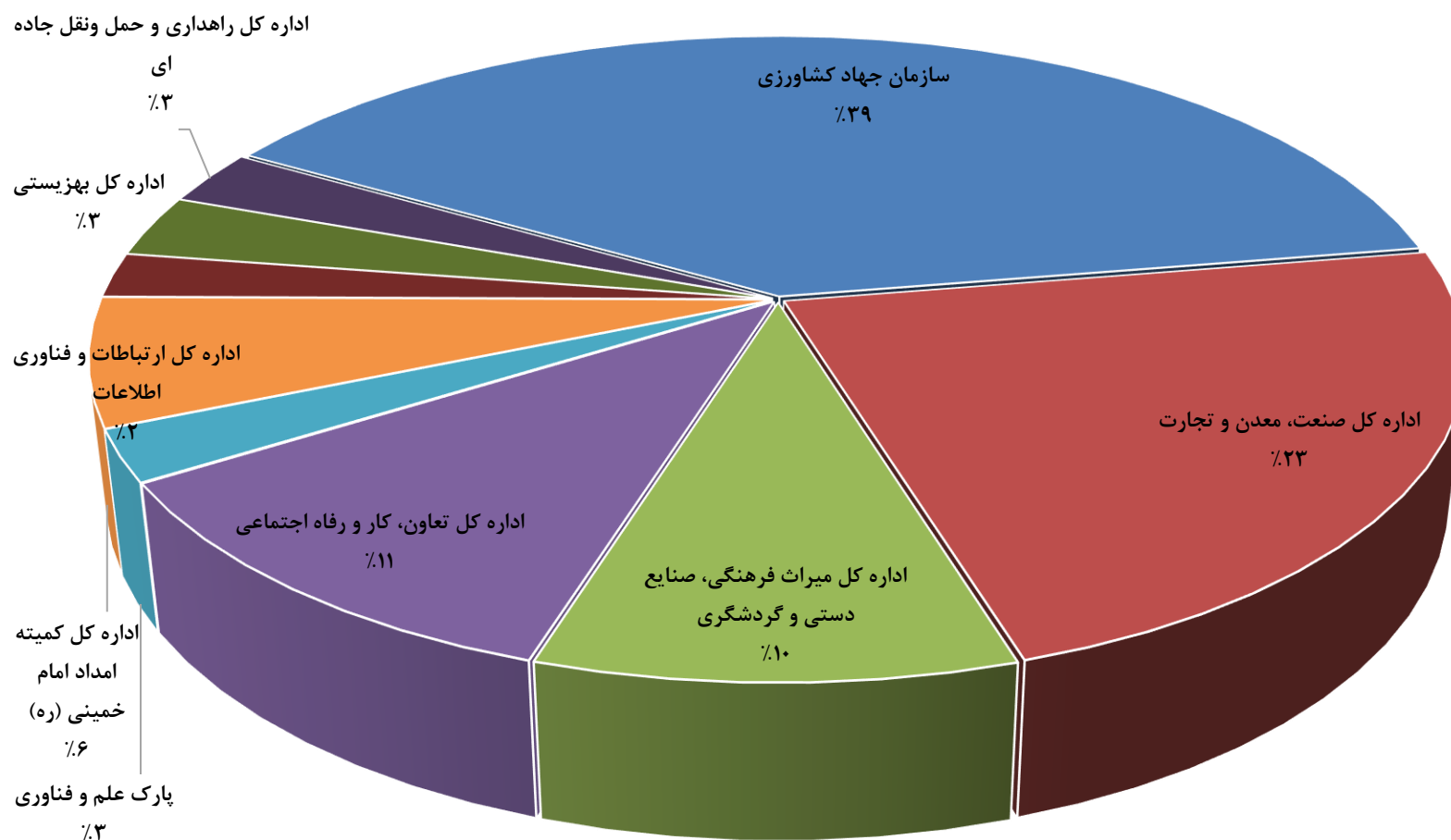
جدول (۴) گزارش وضعیت طرح های مصوب بند الف تبصره ۱۸ قانون بودجه سال ۱۴۰۰ به تفکیک شهرستان

نام شهرستان	تعداد طرح		تعداد اشتغال جدید (نفر)		میزان تسهیلات	
	تعداد طرح	سهم (درصد)	تعداد	سهم (درصد)	مبلغ (میلیون ریال)	سهم (درصد)
بیرجند	۶۲۶	۲۲	۱۴۹۲	۲۸	۷,۶۷۸,۷۶۵	۳۳
طبرس	۲۲۵	۸	۴۰۶	۸	۱,۴۴۷,۷۲۰	۶
قاین	۳۴۱	۱۲	۴۷۷	۹	۱,۸۳۸,۲۹۰	۸
فردوس	۲۲۹	۸	۵۸۹	۱۱	۱,۷۹۶,۷۶۹	۸
نهبندان	۱۶۸	۶	۱۹۰	۴	۱,۹۸۲,۰۸۲	۹
سریشة	۱۳۰	۴	۳۲۱	۶	۳,۰۳۷,۳۸۵	۱۳
سرایان	۳۳۴	۱۲	۳۸۵	۷	۷۶۸,۴۰۵	۳
بشرویه	۲۹۵	۱۰	۴۷۸	۹	۹۱۴,۳۶۹	۴
زیرکوه	۲۳۹	۸	۴۳۲	۸	۸۰۸,۲۱۹	۴
خوسف	۱۶۱	۶	۴۲۱	۸	۲,۲۳۰,۵۰۵	۱۰
درمیان	۱۵۵	۵	۱۷۳	۳	۵۱۶,۰۰۴	۲
کل استان	۲۹۰۳	—	۵۳۶۴	—	۲۳,۰۱۸,۵۱۴	—

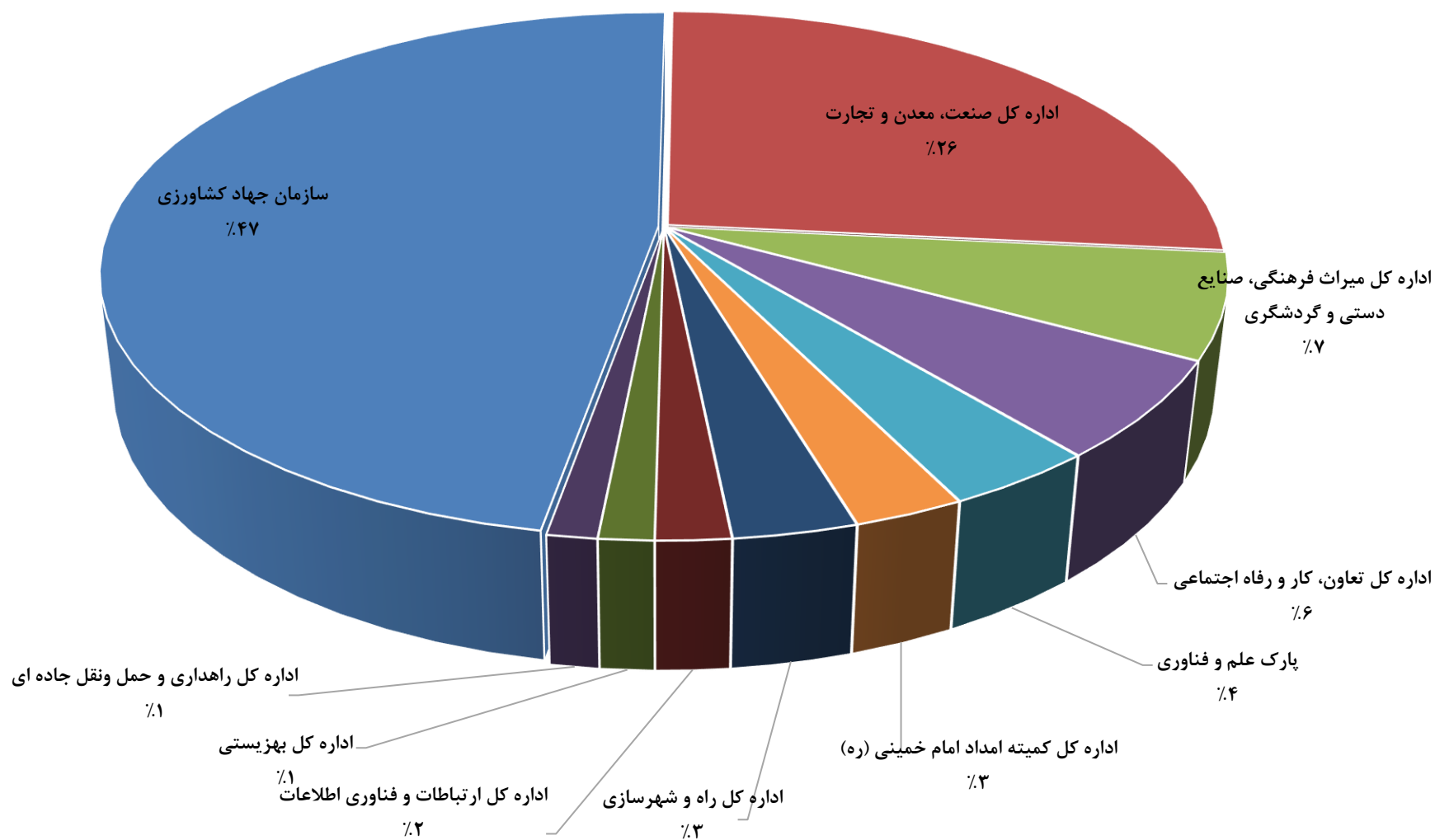
شکل (۱) سهم دستگاه های اجرایی از کل طرح های مصوب کمیته استانی

شکل ۲) سهم دستگاه های اجرایی از مجموع اشتغال (جدید و تثبیت) طرح های مصوب کمیته استانی

شکل ۳) سهم دستگاه های اجرایی از مجموع مبلغ تسهیلات (در گردش و ثابت) طرح های مصوب کمیته استانی

۷-۳. وضعیت پرداخت منابع بند الف تبصره ۱۸ قانون بودجه سال ۱۴۰۱ تا پایان شهریور ۱۴۰۳

در اجرای دستورالعمل بند الف تبصره ۱۸ قانون بودجه سال ۱۴۰۱ موضوع تولید و بهره وری اعتبارات ابلاغی استان خراسان جنوبی ۱۱,۲۱۴ میلیارد ریال بوده است. این اعتبارات به دو صورت اعتبارات نقدی به مبلغ ۹۲۰۰ میلیارد ریال و اعتبارات اسناد خزانه اسلامی (اخزا) به مبلغ ۲۰۱۴ میلیارد ریال به بانک ها و موسسات عامل در استان تخصیص یافت. در این خصوص با برگزاری ۱۵ جلسه کمیته استانی و ۳۴ جلسه کمیته کارشناسی، تعداد ۱۵۶۸ طرح اولویت دار اقتصادی به ارزش ۳۰۶۵۵ میلیارد ریال در کمیته استانی بند الف تبصره ۱۸ قانون بودجه سال ۱۴۰۱ تصویب و به بانک ها و موسسات عامل برای پرداخت ارسال شد. نهایتاً ۸۴۵ طرح اقتصادی به ارزش ۸۹۶۵ میلیارد ریال توسط بانک های عامل پرداخت گردید که منجر به افزایش اشتغال به اندازه ۶۶۱۵ نفر گردید. درصد جذب تسهیلات پرداختی در این سال برابر ۷۹.۹۵ بدست آمد.

همان طور که در دو جدول زیر مشخص است بهترین عملکرد در شاخص "نسبت پرداختی به میزان تخصیص یافته" در بانک ها و موسسات عامل برای سه بانک قرض الحسنه مهر ایران، کشاورزی و توسعه تعاون و بدترین عملکرد برای سه بانک صنعت و معدن، مسکن و آینده می باشد. همچنین، بهترین عملکرد دستگاه های اجرایی در این شاخص برای دستگاه های جهاد کشاورزی، راهداری و حمل و نقل جاده ای و بهزیستی و بدترین عملکرد نیز برای دستگاه های صنعت، معدن و تجارت، راه و شهرسازی و معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری بوده است.

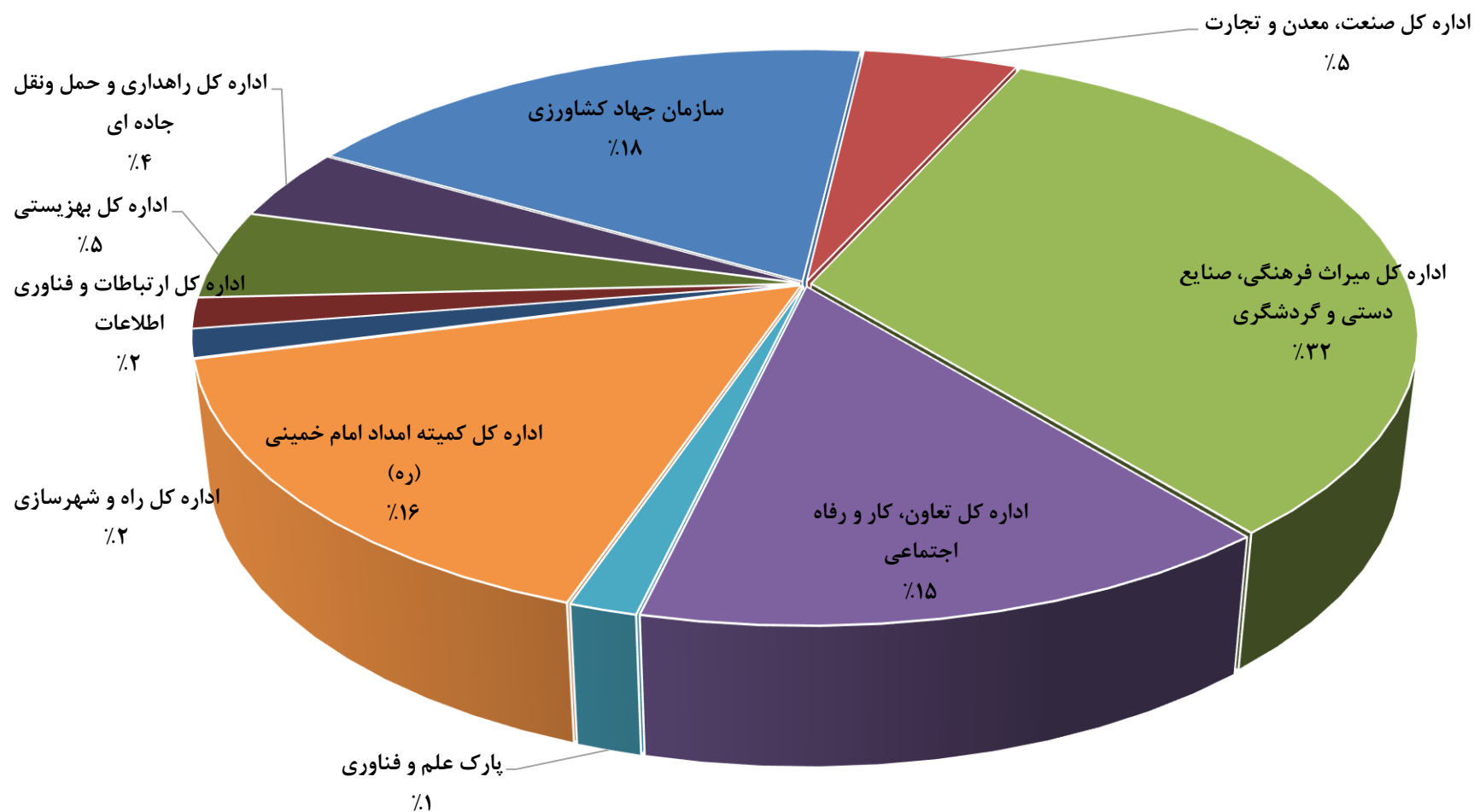
جدول ۵) رتبه بندی بانک ها و موسسات عامل بر اساس نسبت پرداختی به تخصیص منابع بند الف تبصره ۱۸ قانون بودجه سال ۱۴۰۱ - (مبالغ به میلیارد ریال)

ردیف	بانک	تخصیص یافته (نقدی و اخزا)	تعداد طرح پرداختی	مجموع پرداختی (نقدی و اخزا)	نسبت پرداختی به تخصیص
۱	آینده	۴۹۲.۰۰	۰	۰.۰۰	۰.۰۰
۲	پست بانک	۳۵۷.۳۰	۲۰	۳۳۶.۰۰	۹۴.۰۴
۳	توسعه تعاون	۱۸۷۷.۴۰	۸۵	۱۸۸۹.۸۵	۱۰۰.۶۶
۴	رفاه کارگران	۲۷۶.۱۰	۳۳	۲۷۶.۰۰	۹۹.۹۶
۵	صندوق کارآفرینی امید	۱۵۵۵.۴۷	۴۷۵	۱۵۴۳.۴۳	۹۹.۲۳
۶	قرض الحسنه مهر ایران	۸۴.۰۰	۶۵	۹۵.۴۰	۱۱۳.۵۷
۷	صنعت و معدن	۲۳۰۸.۹۰	۸	۹۶۱.۰۰	۴۱.۶۲
۸	کشاورزی	۳۰۸۲.۹۶	۱۲۸	۳۰۸۴.۲۹	۱۰۰.۰۴
۹	ملت	۶۱۹.۰۰	۸	۵۵۹.۸۰	۹۰.۴۴
۱۰	ملی	۱۷۲.۰۰	۸	۱۶۳.۵۰	۹۵.۰۶
۱۱	مسکن	۳۸۸.۵۰	۱۵	۵۵.۵۰	۱۴.۲۹
مجموع		۱۱۲۱۳.۶۲	۸۴۵	۸۹۶۴.۷۷	۷۹.۹۵

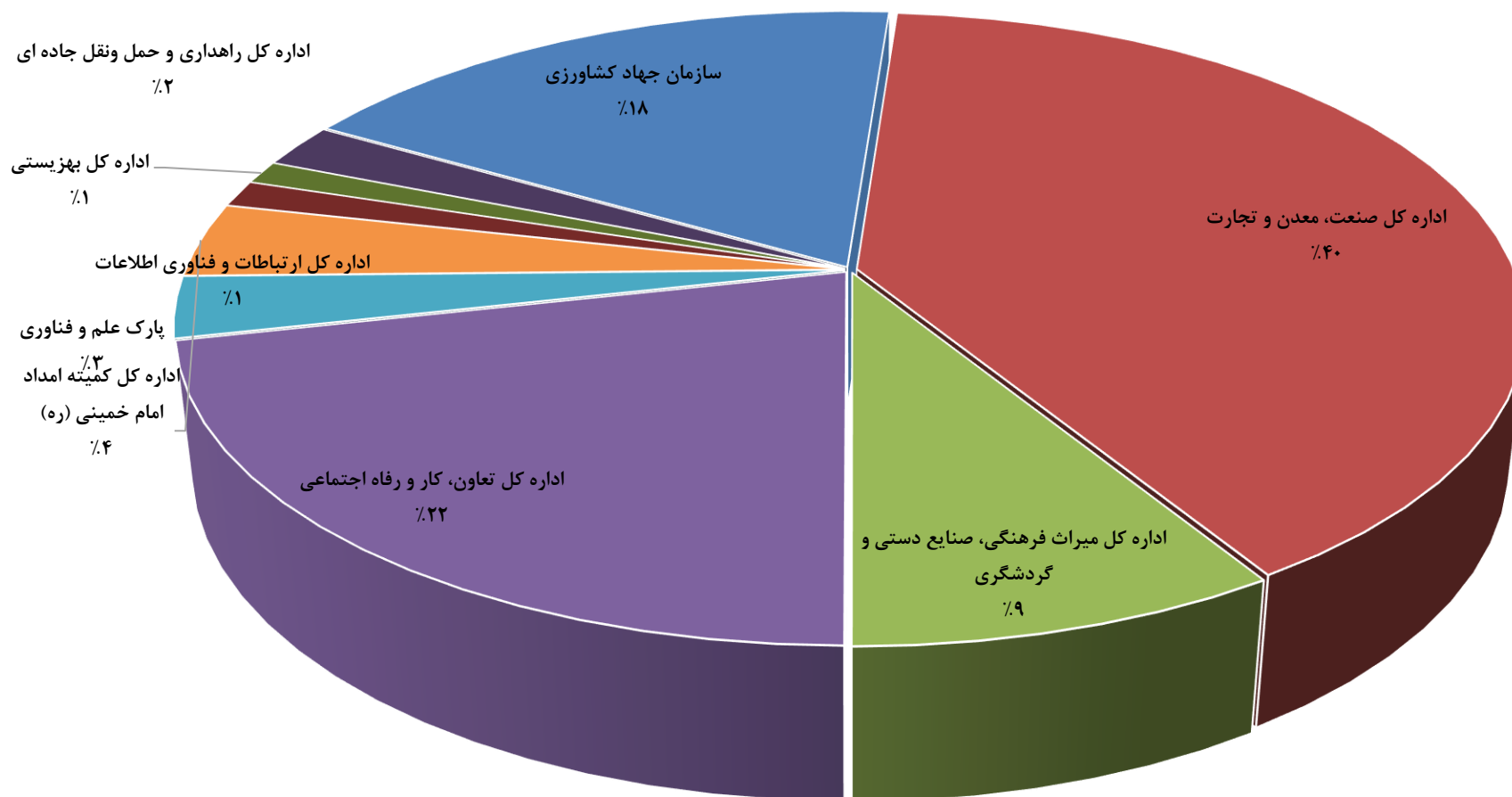
جدول ۶) رتبه بندی دستگاه های اجرایی بر اساس نسبت پرداختی به تخصیص منابع بند الف تبصره ۱۸ قانون بودجه سال ۱۴۰۱- (مبالغ به میلیارد ریال)

ردیف	دستگاه	تخصیص یافته (نقدی و اخزا)	تعداد طرح پرداختی	مجموع پرداختی (نقدی و اخزا)	نسبت پرداختی به تخصیص
۱	صنعت، معدن و تجارت	۳۹۶۶.۴۰	۲۹	۲۷۹۶.۵۵	۷۰.۵۱
۲	جهاد کشاورزی	۳۳۵۱.۶۴	۱۱۱	۳۳۸۳.۵۳	۱۰۰.۹۵
۳	میراث فرهنگی و ...	۶۷۲.۷۵	۲۸۷	۶۵۶.۸۵	۹۷.۶۴
۴	معاونت علمی و فناوری ...	۸۳۴.۰۰	۲	۱۳۰.۰۰	۱۵.۵۹
۵	تعاون، کار و ...	۱۱۲۹.۲۰	۱۲۰	۱۱۱۱.۶۷	۹۸.۴۵
۶	ارتباطات و فناوری	۳۵۷.۳۰	۲۰	۳۳۶.۰۰	۹۴.۰۴
۷	کمیته امداد	۳۰۴.۷۷	۱۸۲	۲۸۵.۶۴	۹۳.۷۲
۸	بهبودی	۸۳.۱۴	۴۹	۸۳.۱۰	۹۹.۹۶
۹	راهداری	۱۲۵.۹۳	۳۰	۱۲۵.۹۳	۱۰۰.۰۰
۱۰	راه و شهرسازی	۳۸۸.۵۰	۱۵	۵۵.۵۰	۱۴.۲۹
	مجموع	۱۱۲۱۳.۶۲	۸۴۵	۸۹۶۴.۷۷	۷۹.۹۵

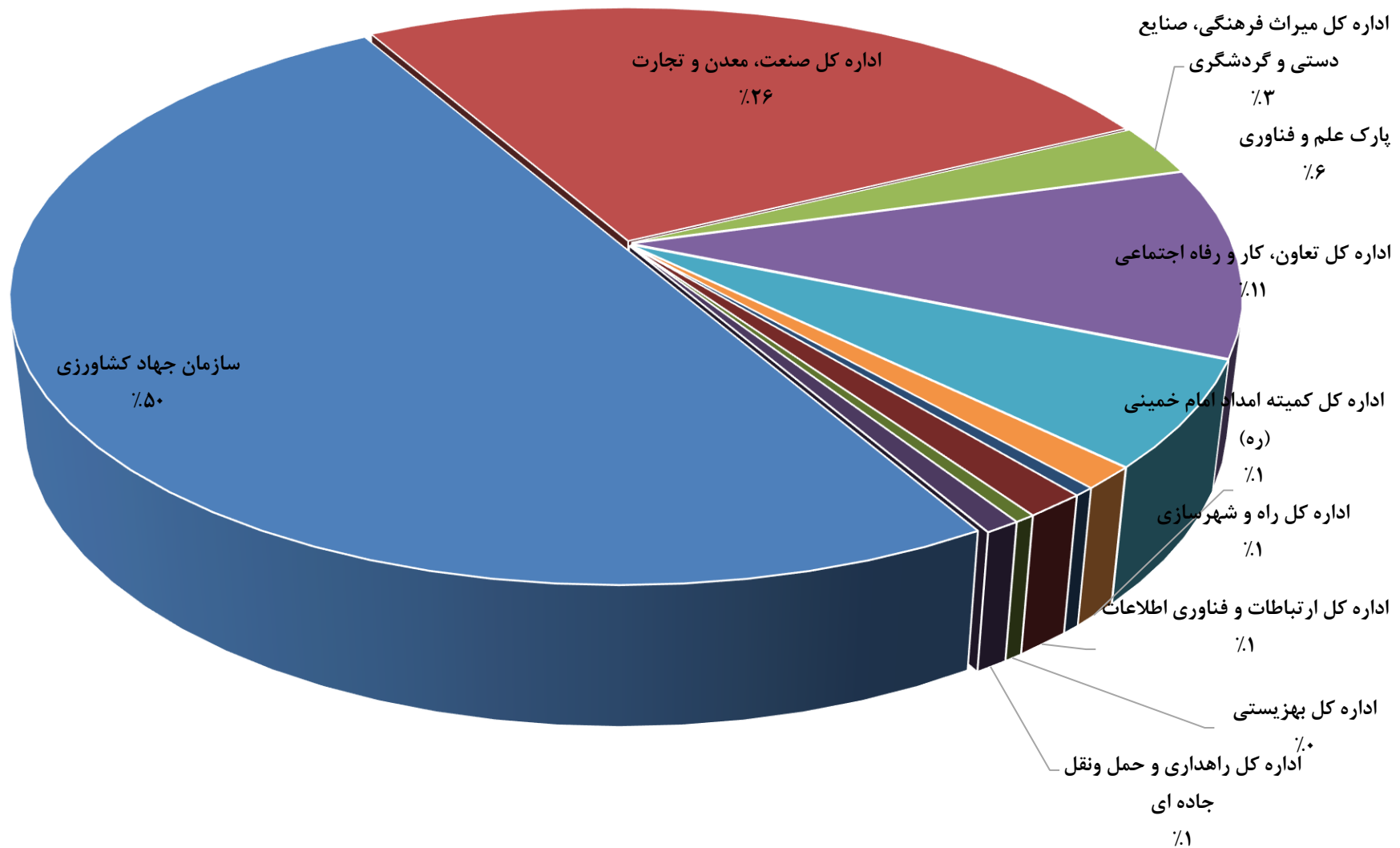
شکل ۴) سهم دستگاه های اجرایی از کل طرح های مصوب کمیته استانی

شکل ۵) سهم دستگاه های اجرایی از مجموع اشتغال (جدید و تثبیت) طرح های مصوب کمیته استانی

شکل ۶ سهم دستگاه های اجرایی از مجموع مبلغ تسهیلات (در گردش و ثابت) طرح های مصوب کمیته استانی

۴-۷. مقایسه وضعیت جذب اعتبارات بند الف تبصره ۱۸ قانون بودجه ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ استان

مقایسه عملکرد جذب اعتبارات بند الف تبصره ۱۸ قانون بودجه ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ نشان می دهد که در سال ۱۴۰۱ اعتبارات تخصیصی نسبت به ۱۴۰۰ به میزان ۱۵.۹ درصد رشد داشته است. همچنین، تعداد طرح های مصوب و پرداختی در سال ۱۴۰۱ نسبت به سال ۱۴۰۰ به ترتیب ۴۶ و ۳۸.۳ درصد کاهش یافته است. مبلغ طرح های مصوب کمیته استانی در سال ۱۴۰۰ به میزان ۲۳۰۱۹ میلیارد ریال بوده است که با افزایش ۳۳.۲ درصدی به میزان ۳۰۶۵۵ میلیارد ریال در سال ۱۴۰۱ برای ۱۵۶۸ طرح اقتصادی بوده است. میزان ارزش تسهیلات پرداختی به طرح های اقتصادی برای سال ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ به ترتیب برابر ۹۶۵۸ و ۸۹۶۵ میلیارد ریال با درصد پرداخت به تخصیص، ۹۹.۸ و ۷۹.۹ درصد بوده است که نشان دهنده کاهش درصد جذب به میزان ۱۹.۹ درصد می باشد. همچنین، اشتغال تعهد شده برای طرح های اقتصادی در سال های ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ به ترتیب برابر ۹۸۵۶ نفر و ۶۶۱۵ نفر بوده است. از جمله دلایل کاهش درصد جذب اعتبارات بند الف تبصره ۱۸ قانون بودجه سال ۱۴۰۱ نسبت به ۱۴۰۰ به شرح ذیل است:

- به خاطر عدم جذب اعتبارات پارک علم و فناوری استان که به میزان ۸۳۴ میلیارد ریال بوده است که در این خصوص ۲۴ طرح دانش بنیان به ارزش ۱۸۳۳ میلیارد ریال در کمیته استان مصوب و به دو بانک آینده و صنعت و معدن معرفی شد؛ که نهایتاً فقط ۲ طرح به مبلغ ۱۳۰ میلیارد ریال توسط بانک صنعت و معدن پرداخت گردید.
- عامل دیگر کاهش جذب اعتبارات، عدم استقبال متقاضیان از تسهیلات بند الف تبصره ۱۸ برای نوسازی بافت های فرسوده به دلیل لزوم تخریب کامل ساختمان و نوسازی آن و عدم توانایی مالی اکثر ساکنین محله های مشمول طرح بازآفرینی شهری را می توان نام برد. در این حوزه اعتبار تخصیصی به مبلغ ۳۹۸ میلیارد ریال بوده است که تنها ۱۳ درصد به مبلغ ۵۲ میلیارد ریال جذب شده است.

همچنین، بخش قابل توجهی از اعتبارات تخصیص یافته به بانک صنعت و معدن استان جذب نشده است و این بانک توانسته است تنها ۴۱.۶ درصد از ۲۳۰۸ میلیارد ریال اعتبار تخصیصی را جذب نماید.

جدول (۷) مقایسه عملکرد جذب اعتبارات بند الف تبصره ۱۸ قانون بودجه ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱

شاخص	واحد سنجش	عملکرد تبصره ۱۸ بودجه ۱۴۰۰	عملکرد تبصره ۱۸ بودجه ۱۴۰۱	جمع کل	درصد رشد ۱۴۰۱ به ۱۴۰۰
اعتبار تخصیص یافته	میلیارد ریال	۹,۶۷۵	۱۱,۲۱۳	۲۰,۸۸۸	۱۵/۹٪
تعداد طرح های مصوب	طرح	۲۹۰۳	۱۵۶۸	۴,۴۷۱	-۴۶٪
تعداد طرح های پرداختی	طرح	۱۳۷۰	۸۴۵	۲۲۱۵	-۳۸.۳٪
مبلغ مصوب	میلیارد ریال	۲۳,۰۱۹	۳۰,۶۵۵	۵۳,۶۷۵	۳۳/۲٪
مبلغ پرداخت شده	میلیارد ریال	۹,۶۵۸	۸۹۶۵	۱۸۶۲۳	-۷.۱٪
نسبت پرداخت به تخصیص	درصد	۹۹.۸	۷۹.۹	۸۹.۲	-۱۹.۹٪
میزان اشتغال تعهد شده	نفر	۹۸۵۶	۶۶۱۵	۱۶,۴۷۱	-۳۲/۹٪

۸. مشکلات و چالش های احصاء شده

۸-۱. بانک کشاورزی

- وجود محدودیت های اعتباری در پرداخت تسهیلات تکلیفی قانون بودجه: وجود محدودیت در پرداخت تسهیلات طرح های معرفی شده از سوی کمیته استانی بند الف تبصره ۱۸ قانون بودجه به دلیل عدم توازن منابع و مصارف شبکه بانکی استان و همچنین محدودیت های اعتباری سامانه سمات بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران باعث پرداخت تسهیلات بصورت مرحله ای و عدم پرداخت تسهیلات به طرح های توسعه ای و کلان اقتصادی می شود.
 - بانک کشاورزی استان، تسهیلات مصوب ستاد تسهیل و رفع موانع تولید را از محل منابع محدود تخصیص یافته بند الف تبصره ۱۸ قانون بودجه ۱۴۰۱ بخش کشاورزی پرداخت می نماید، که این امر باعث بلا تکلیف ماندن پرونده های آماده پرداخت و بی انگیزگی متقاضیان تسهیلات بند ذکر شده برای تکمیل مدارک گردیده است. لذا می بایست در راستای تفکیک منابع ابلاغی ماهیانه به بانک کشاورزی استان و تخصیص منابع ویژه و خارج از منابع و مصارف به منظور پرداخت تسهیلات بند الف تبصره ۱۸ قانون بودجه ۱۴۰۱، اقدام عاجل از سوی مرکز صورت پذیرد؛
 - تخصیص های ناهمگام و مرحله ای اعتبارات دستگاه های اجرایی و نهاد های حمایتی: تخصیص مرحله ای اعتبارات دستگاه ها و تقسیم اعتبار یک دستگاه بین چندین بانک و موسسه عامل در کنار شرایط تورمی حاکم بر اقتصاد، موجب گردیده بعضا رقم میزان اعتبار یک دستگاه اجرایی در یک بانک عامل خرد شده که این امر، امکان مانور لازم در زمینه معرفی طرح های بزرگ و اولویت دار و توسعه ای استان ها را با محدودیت مواجه می نماید. از طرفی علیرغم ارسال طرح های مذکور طی چندین مرحله به وزارت متبوع جهت استفاده از اعتبارات ملی، تاکنون هیچ گونه پرداختی در این حوزه صورت نگرفته است.
 - در بخش کشاورزی طرح های معرفی شده در حوزه طیور (مرغداری گوشتی و تخمی) جهت برخورداری از تسهیلات بند الف تبصره ۱۸ در بانک کشاورزی باید از پیشرفت فیزیکی مورد نیاز (۷۰ درصد به بالا) برخوردار باشند. از آن جا که اکثر طرح ها در استان های کم برخوردار دارای پیشرفت فیزیکی کمتر از ۷۰ درصد می باشند، این موضوع به یک چالش تبدیل شده است.
 - عدم پرداخت تسهیلات بند الف تبصره ۱۸ قانون بودجه ۱۴۰۱ به شرکت های سهامی زراعی استان به دلیل عدم تعیین تکلیف سهام دولتی در سازمان خصوصی سازی.
 - عدم امهال تسهیلات از محل منابع بند الف توسط بانک کشاورزی
 - عدم تعیین سرانه اشتغال در برنامه های اشتغالزایی برخی دستگاه های اجرایی از جمله جهاد کشاورزی: در شیوه نامه های ابلاغی تسهیلات اشتغالزا از محل منابع بند الف تبصره ۱۸ قانون بودجه دستگاه های اجرایی مانند صنعت، معدن و تجارت، جهاد کشاورزی، بنیاد برکت و ... سرانه اشتغال تعیین نشده است. همچنین سقف تسهیلات اشتغالزایی در برنامه دستگاه های اجرایی و نهاد های حمایتی پایین می باشد.
- همچنین بر اساس گزارش بانک کشاورزی استان، از جمله دلایل عدم پرداخت طرح های مصوب از محل بند الف تبصره ۱۸ قانون بودجه سال ۱۴۰۱ توسط بانک کشاورزی به شرح زیر است.

جدول ۸) دلایل عدم پرداخت طرح های مصوب از محل بند الف تبصره ۱۸ قانون بودجه سال ۱۴۰۱ توسط بانک کشاورزی

ردیف	موانع و مشکلات پرداختی بانک ها	سهم (درصد) مشکل ذکر شده در عدم پرداخت تسهیلات از کل مشکلات		راهکار و پیشنهاد اصلاحی
		از نظر تعداد	از نظر مبلغ	
۱	انصراف متقاضی	۲.۵۶	۰.۴۶	دقت در انتخاب مشتریان
۲	بر اساس مصوبه هیأت نظارت استان صرفاً تسهیلات سرمایه در گردش قابل پرداخت است	۱.۲۸	۴.۱۶	----
۳	عدم پیشرفت فیزیکی زیر ۷۰ درصد	۱.۲۸	۱.۵۳	عدم تکمیل فرم مربوطه با امضاء کارشناس بانک و جهاد(ناهماهنگی)
۴	تعهدات مستقیم و غیرمستقیم	۴.۴۹	۱.۲۴	عدم ارائه لیست به بانک قبل از کارگروه
۵	تکمیل بودن طرح	۰.۶۴	۰.۰۳	تعهدات انجام شده قابل طرح نیست
۷	سند محل اجرای طرح مشکل دارد	۱.۲۸	۲.۷۷	عدم ارائه لیست به بانک قبل از کارگروه
۸	عدم ارائه مدارک	۵.۷۷	۳.۰۳	دقت در انتخاب مشتریان
۹	عدم اهلیت متقاضی	۰.۶۴	۰.۷۸	عدم ارائه لیست به بانک قبل از کارگروه
۱۰	عدم پیگیری و تکمیل پرونده	۱۶.۰۳	۱۸.۱۷	عدم ارائه لیست به بانک قبل از کارگروه
۱۱	عدم توجیه اقتصادی	۰.۶۴	۴.۴۴	عدم ارائه لیست به بانک قبل از کارگروه
۱۲	عدم مراجعه	۱۰.۲۶	۱۱.۱۸	دقت در انتخاب مشتریان
۱۳	معرفی جایگزین	۵.۱۳	۰.۲۲	جایگزین افراد
۱۴	معرفی به بانک توسعه تعاون	۰.۶۴	۰.۱۴	---
۱۵	اتمام اعتبار	۴۹.۳۶	۵۱.۸۶	---

منبع: گزارش ارسالی بانک کشاورزی استان

۸-۲. بانک صنعت و معدن

- تمرکز گرایی بانک ها و موسسات عامل در تایید و پرداخت تسهیلات بند الف تبصره ۱۸ قانون بودجه : از آنجا که طرح های مصوب کمیته استانی بند الف تبصره ۱۸ با مبالغ بالاتر از سقف مشخص (که این سقف در

بانک های مختلف، متفاوت می باشد) برای ارزیابی و تایید به مدیریت بانک های متناظر در مرکز ارجاع می شود و این امر باعث زمانبر شدن فرآیند ارزیابی و تایید طرح ها و افزایش هزینه های سرمایه گذاری بویژه طرح های حوزه پارک علم و فناوری (که می بایست مورد تایید معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری نیز قرار گیرد) می شود.

— اخذ وثایق و ضمانت نامه های سلیقه ای و متفاوت بانک ها و موسسات عامل از متقاضیان: وثایق و ضمانت نامه های بانکی در بانک ها و موسسات عامل با توجه نوع طرح صنعتی، معدنی، کشاورزی و همچنین مبلغ تسهیلات طرح ها و ... متفاوت می باشند. و شرکت های دانش بنیان با توجه به دارایی های نامشهود در تامین وثایق با مشکل روبرو هستند.

— زمانبر بودن و هزینه بر بودن تهیه طرح توجیهی اقتصادی: از آنجا که فرمت تدوین طرح های توجیهی و لیست ارائه مدارک متقاضیان دریافت تسهیلات در بانک ها و موسسات عامل با توجه به دستورالعمل های داخلی، متفاوت می باشد، تهیه طرح توجیهی اقتصادی مورد نظر بانک زمانبر بوده و هزینه مضاعفی را برای متقاضیان ایجاد می کند.

— عدم ارائه صورت های مالی حسابرسی شده شرکت ها: از آنجا که اکثر طرح های صنعتی متقاضی دریافت تسهیلات در استان در ارائه صورت های مالی حسابرسی شده با مشکلاتی روبرو هستند و به دلیل اینکه در استان خراسان جنوبی موسسه حسابرسی رسمی وجود ندارد، این امر موجب زمانبر شدن، افزایش هزینه ها و انصراف متقاضیان از دریافت تسهیلات می گردد.

— زمانبر بودن فرآیند ارزیابی و تایید طرح ها از بانک های عامل در مرکز (بطور مثال برگزاری شورای عالی اعتباری بانک هر دو هفته ای یکبار است).

— گاهی اوقات صدور مجوز از سوی دستگاه مربوطه انجام نمی شود یا به دشواری انجام می شود. و یا به علت عدم صدور پروانه بهره برداری طرح در بانک تایید نمی شود.

— عدم اعطای تسهیلات به طرح هایی که یکبار سرمایه ثابت استفاده کرده اند (مطابق با بخشنامه بانک مرکزی).

— پرداخت سهم الشرکه ۳۰ درصدی بانک صنعت و معدن برای پرداخت تسهیلات سرمایه ثابت

— عدم پرداخت تسهیلات به واحدهای موجود استان به دلیل داشتن بدهی های متعدد مالیاتی، بانکی، بیمه ای و غیره.

— حذف تسهیلات برای تسویه بدهی های شرکت ها و انحراف از هدف اشتغال زایی طرح ها.

— عدم پرداخت تسهیلات به دلیل پایین بودن رتبه اعتباری افراد حقیقی و حقوقی

— عدم پرداخت تسهیلات به شرکت های خدماتی در زنجیره ارزش (مانند شرکت های خدماتی تهیه کود، بذر، سم، خوراک و غیره)

— عدم آزادسازی وثایق بانکی شرکت ها برای دریافت تسهیلات

— سامانه ها طبق دستورالعمل، ظرفیت تصویب طرح تا ۲ برابر سقف میزان تخصیص یافته را داشته باشند.

- عدم رغبت سرمایه گذاران به پرداخت سهم الشرکه ۳۰ درصدی بانک صنعت و معدن برای دریافت تسهیلات سرمایه ثابت
- الزام بانک ها به تهیه ماشین آلات خط تولید از ساخت داخل با توجه به اینکه ماشین آلات ساخت داخل گران تر از نوع خارجی می باشد که باعث افزایش هزینه تولید می شود؛
- پایین بودن نسبت مالکانه شرکت های متقاضی تسهیلات (کمتر از ۱۵ درصد).
- شرکت های دانش بنیان باید برای تهیه طرح های توجیهی از ۳ شرکت معتبر دارای پروانه بهره برداری، قیمت قطعات و تجهیزات مورد نیاز خود را استعلام نمایند؛ که این موضوع دریافت تسهیلات را برای این شرکت ها دشوار کرده است.

همچنین بر اساس گزارش بانک صنعت و معدن استان، از جمله دلایل عدم پرداخت طرح های مصوب از محل بند الف تبصره ۱۸ قانون بودجه سال ۱۴۰۱ توسط بانک صنعت و معدن به شرح زیر است.

جدول ۹) دلایل عدم پرداخت طرح های مصوب از محل بند الف تبصره ۱۸ قانون بودجه سال ۱۴۰۱ توسط بانک صنعت و معدن

ردیف	دستگاه اجرایی	موانع و مشکلات پرداختی بانک ها	راهکار و پیشنهاد اصلاحی
۱	صنعت معدن و تجارت	عدم وجود زیرساخت های مالی مناسب از جمله موسسه حسابرسی و شرکت مشاوره سرمایه گذاری در استان	۱- آشنایی متقاضیان تسهیلات با قوانین و مقررات بانکی
۲		عدم شفافیت در صورت های مالی ارائه شده به بانک از طرف متقاضی	۲- درخواست واگذاری نمایندگی موسسات حسابرسی در استان
۳		عدم شفافیت در صورت های مالی ارائه شده به بانک از طرف متقاضی	
۴	معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری	عدم وجود زیرساخت های مالی از جمله موسسه حسابرسی و شرکت مشاوره سرمایه گذاری در استان	۱- آشنایی متقاضیان تسهیلات با قوانین و مقررات بانکی
		عدم شفافیت در ارائه صورت های مالی ارائه شده به بانک از طرف متقاضی	۲- درخواست واگذاری نمایندگی موسسات حسابرسی در استان
۶		عدم امکان ارائه مستندات قابل اتکا از سوی متقاضی (از جمله ارائه فاکتور الکترونیک و مجوز فعالیت صادر کننده فاکتور)	

منبع: گزارش ارسالی بانک صنعت و معدن استان

۸-۳. صندوق کارآفرینی امید

صندوق کارآفرینی امید برابر شیوه نامه داخلی صندوق، طرح های معرفی شده جهت دریافت تسهیلات بند الف تبصره ۱۸ قانون بودجه سال ۱۴۰۱ در حوزه صنایع دستی را با طول دوره بازپرداخت ۳۶ ماهه (برای سرمایه ثابت) پرداخت می نماید که این امر با توجه به میزان درآمد پایین هنرمندان صنایع دستی استان و مبلغ بالای اقساط تسهیلات به علت کوتاه بودن دوره بازپرداخت، موجبات نارضایتی متقاضیان معرفی شده می گردد، پیشنهاد می گردد طول دوره بازپرداخت حداکثر ۶۰ ماه اعمال گردد.

۸-۴. بانک توسعه و تعاون

عدم امکان ثبت طرح های اداره کل تعاون، کار و رفاه اجتماعی در سامانه تک تا سقف ۲ برابر اعتبار تخصیص یافته: مطابق ماده ۱۳ دستورالعمل اجرایی بند الف تبصره ۱۸ قانون بودجه سال های ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲، سقف معرفی طرح های مصوب به بانک ها و موسسات عامل تا ۲ برابر اعتبار تخصیصی می باشد. این در حالی است که در حال حاضر امکان ثبت طرح های معرفی شده از سوی دستگاه اجرایی در سامانه جامع تسهیلات اشتغال کشور (تک) تنها به میزان ۱.۵ برابر اعتبار تخصیص یافته فراهم می باشد.

۸-۵. بانک مسکن

عدم استقبال متقاضیان از تسهیلات بند الف تبصره ۱۸ در حوزه بهسازی و نوسازی بافت های فرسوده محلات هدف بازآفرینی: متقاضیان از تسهیلات بند الف تبصره ۱۸ برای نوسازی بافت های فرسوده به دلیل لزوم تخریب کامل ساختمان و نوسازی آن و عدم توانایی مالی اکثر ساکنین محله های مشمول طرح بازآفرینی شهری استقبال نمی کنند. تسهیلات بافت های فرسوده با نرخ سود دوران مشارکت صفر درصد و دوران بازپرداخت ۲۳ درصد از محل منابع دولت و نرخ سود ۲۳ درصد از محل منابع بانک و همچنین دوران بازپرداخت این تسهیلات ۷ ساله بوده که نسبت به طرح نهضت ملی مکن با دوران بازپرداخت ۲۰ ساله بسیار کم می باشد. از طرفی مبالغ از محل منابع بانکی و خرید اوراق اعم از تکلیفی و غیر تکلیفی تماماً تقسیط نمی گردد و تابع سیاست های اعتباری بانک می باشد در حالی که در تسهیلات طرح نهضت ملی مسکن سقف سیاست های اعتباری وجود ندارد و تماماً تقسیط می گردد.

۸-۶. بانک قرض الحسنه مهر ایران

وجود سامانه موازی در کنار سامانه تک در بانک قرض الحسنه مهر ایران بنام سامانه مشتریان ارزنده منجر به کند شدن فرآیند پرداخت تسهیلات جز ۳ بند ب تبصره ۱۸ قانون بودجه شده است.

۸-۷. بانک ملی

یکی از مهم ترین محدودیت های مربوط تسهیلات این بخش بانک ملی، عدم تخصیص اعتبارات بند الف تبصره ۱۸ قانون بودجه سال ۱۴۰۱ اداره کل راهداری و حمل و نقل جاده ای به حوزه احداث و تجهیز مجتمع های خدمات رفاهی بین راهی بوده است که این موضوع در قرارداد عاملیت سال ۱۴۰۲ اصلاح شده است. همچنین بر اساس گزارش بانک ملی استان، از جمله دلایل عدم پرداخت طرح های مصوب از محل بند الف تبصره ۱۸ قانون بودجه سال ۱۴۰۱ توسط بانک ملی به شرح زیر است.

جدول ۱۰) از جمله دلایل عدم پرداخت طرح های مصوب از محل بند الف تبصره ۱۸ قانون بودجه سال ۱۴۰۱ توسط بانک ملی

ردیف	دستگاه اجرایی	موانع و مشکلات پرداختی بانک ها	راهکار و پیشنهاد اصلاحی
۱	صمت	عدم تکمیل مدارک توسط متقاضیان	راهنمایی متقاضیان در هنگام مراجعه به دستگاه های اجرایی جهت طرح درخواست
۲	صمت	عدم مراجعه متقاضیان	تماس مکرر با متقاضیان و رصد معرفی شدگان توسط دستگاه اجرایی

منبع: گزارش ارسالی بانک ملی استان

۸-۸. بانک آینده

- عدم رفع ایرادات و کسری مدارک توسط تعداد زیادی از متقاضیان و عدم پیگیری مرکز برای تعیین تکلیف پرونده ها که در نهایت بانک آینده مجبور به عودت طرح ها گردیده و منجر به عدم پرداخت و در نتیجه پایین بودن آمار جذب اعتبارات می شود.
- محدودیت بانک آینده در پرداخت تسهیلات: در حال حاضر شعب بانک آینده تنها می توانند تسهیلات تا سقف ۳ میلیارد ریال را پرداخت نمایند و برای مبالغ بالاتر کد انتظامی توسط بانک مرکزی داده نمی شود و مقرر گردیده بانک مرکزی برای تسهیلات تبصره ۱۸ قانون بودجه این کد را صادر نماید که فرایند آن زمان بر می باشد. البته این مشکل ناشی از کفایت سرمایه پایین بانک آینده و زیان انباشته آن میباشد و تا زمان رفع مشکلات این روند ادامه خواهد داشت.
- با توجه به تک شعبه بودن بانک آینده در استان و عدم وجود شعبه در سایر شهرستانها متقاضیان محدودی حاضر به مراجعه به مرکز استان جهت اخذ تسهیلات باشند.
- حدود اختیارات شعبه در پرداخت تسهیلات با تضمین چک و سفته تنها تا سقف ۸ میلیارد ریال بوده و درخصوص مبالغ بالاتر الزاما می بایست وثیقه ملکی از متقاضی اخذ گردد به عنوان مثال برای طرحی که با مبلغ ۱۰ میلیارد ریال به شعبه بانک آینده در مرکز استان معرفی گردیده و شعبه مذکور با معرفی ۴ نفر ضامن کارمند برای ضمانت بازپرداخت تسهیلات موافقت نموده است، متأسفانه مدیریت بانک در مرکز ضمن مخالفت با این موضوع ارائه تسهیلات را منوط به ارائه وثیقه ملکی نموده است. با توجه به اینکه عمده شرکت های دانش بنیان استان، نوپا و تازه تاسیس می باشد و قادر به تامین این نوع وثایق نیستند.

۸-۹. بانک رفاه کارگران

مطابق مفاد قرارداد عاملیت، بانک رفاه ملزم به پرداخت ۳۰ درصد اعتبارات ابلاغی در حوزه اداره کل تعاون، کار و رفاه اجتماعی، در قالب سرمایه در گردش می باشد؛ نظر به عدم اقبال متقاضیان به دریافت سرمایه در گردش، پیشنهاد می گردد امکان پرداخت کل اعتبار در قالب سرمایه ثابت به نحو مقتضی فراهم گردد.

۸-۱۰. سایر مشکلات

- وجود سامانه های متعدد برای ثبت نام متقاضیان تسهیلات تبصره ۱۸ : در حال حاضر هر یک از دستگاه های اجرایی متولی بند الف تبصره ۱۸ قانون بودجه دارای سامانه مجزایی به منظور ثبت درخواست، بررسی و معرفی طرح های مصوب کمیته استانی با بانک های عامل و موسسات طرف قرارداد می باشند که نتیجه آن را در قالب فایل ورد یا اکسل به دبیرخانه کمیته استانی ارائه می نمایند و سایر مراحل بصورت دستی انجام می شود. در این خصوص سامانه ای که بتواند نیاز به سامانه های متعدد دستگاه ها را مرتفع نماید و یا این که قابلیت انتقال اطلاعات از سامانه های مذکور به سامانه جامع را فراهم کند، وجود ندارد.

- عدم امکان ثبت طرح متقاضیان حوزه میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری در سامانه جامع سرمایه گذاری و زمانبر شدن فرآیند ارجاع طرح های مصوب از سامانه های دستگاه های اجرایی به بانک ها و موسسات عامل (ملی، کشاورزی، رفاه کارگران و توسعه تعاون) پیشنهاد می گردد فرآیند ارجاع طرح ها از سامانه های دستگاه های اجرایی تسریع گردد.

- عدم تایید طرح های مصوب کمیته توسط بانک ها و موسسات اعتباری به علت کارمند بودن متقاضی علی رغم دریافت مجوز توسط متقاضی از دستگاه اجرایی مربوطه، در این خصوص پیشنهاد می گردد تسهیلات این طرح ها با تایید دستگاه مربوطه پرداخت گردد و دستگاه های نظارتی مساعدت لازم را داشته باشند؛

- زمانبر بودن تهیه طرح توجیهی اقتصادی توسط متقاضیان مطابق فرمت بانک ها و موسسات عامل و تایید آن توسط بانک های عامل استان؛

- پایین بودن رتبه اعتباری متقاضیان دریافت کننده تسهیلات در بانک ها و موسسات عامل استان؛

- داشتن بدهی متقاضیان و داشتن بدهی غیر جاری و چک برگشتی برای اغلب شرکت های متقاضی دریافت تسهیلات.

۹. نتیجه گیری و ارائه توصیه های سیاستی

تسهیلات بانکی به عنوان یکی از مهم ترین راه های تامین مالی بنگاه های اقتصادی در جهت افزایش تولید و اشتغال شناخته می شود. بدین منظور در چند سال گذشته دولت سعی کرده است از طریق تصویب طرح هایی نظیر اعطای تسهیلات تبصره ۱۸ (به منظور هدایت تسهیلات پرداختی به سمت اشتغال و تولید) به این اهداف دست پیدا کند. با این حال، لازم است نتایج، چالش ها و مشکلات موجود در اعطای تسهیلات شناسایی و پیشنهادهایی در جهت رفع این چالش ها ارائه گردد. از این رو، هدف این گزارش بررسی مشکلات و موانع مرتبط با دلایل عدم پرداخت تسهیلات طرح

های مصوب کمیته استانی بند الف تبصره ۱۸ قانون بودجه توسط بانک ها و موسسات عامل و ارائه راهکارها و پیشنهادهای
 یی برای رفع این چالش ها می باشد. برای این منظور از روش میدانی و ابزار مصاحبه با کارشناسان و مدیران بانک
 های مرتبط با این حوزه بهره گرفته شد. نتایج بررسی نشان می دهد که مهمترین چالش ها برای؛ ۱. بانک کشاورزی
 شامل وجود محدودیت های اعتباری در پرداخت تسهیلات تکلیفی قانون بودجه، پرداخت تسهیلات مصوب ستاد
 تسهیل و رفع موانع تولید را از محل منابع محدود تخصیص یافته بند الف تبصره ۱۸ قانون بودجه ۱۴۰۱، تخصیص
 های نابهنگام و مرحله ای اعتبارات دستگاههای اجرایی و نهاد های حمایتی، لزوم رعایت پیشرفت فیزیکی (۷۰ درصد)
 برای برخی طرح ها، عدم پرداخت تسهیلات بند الف تبصره ۱۸ قانون بودجه ۱۴۰۱ به شرکت های سهامی زراعی
 استان، عدم تعیین سرانه اشتغال در برنامه های اشتغالزایی برخی دستگاه های اجرایی؛ ۲. برای بانک صنعت و معدن
 شامل تمرکز گرایی بانک ها و موسسات عامل در تایید و پرداخت تسهیلات بند الف تبصره ۱۸ قانون بودجه، اخذ وثایق
 و ضمانت نامه های سلیقه ای و متفاوت بانک ها و موسسات عامل از متقاضیان، زمانبر بودن و هزینه بر بودن تهیه
 طرح توجیهی اقتصادی، عدم ارائه صورت های مالی حسابرسی شده شرکت ها، عدم رغبت سرمایه گذاران به پرداخت
 سهم الشرکه ۳۰ درصدی؛ ۳. برای صندوق کارآفرینی امید شامل بالا بودن اقساط به دلیل کوتاه بودن دوره بازپرداخت
 طرح های معرفی شده در حوزه صنایع دستی و نارضایتی متقاضیان در این خصوص؛ ۴. برای بانک توسعه و تعاون شامل
 عدم امکان ثبت طرح های اداره کل تعاون، کار و رفاه اجتماعی در سامانه تک تا سقف ۲ برابر اعتبار تخصیص یافته، ۵.
 برای بانک مسکن شامل عدم استقبال متقاضیان از تسهیلات بند الف تبصره ۱۸ در حوزه بهسازی و نوسازی بافت های
 فرسوده محلات هدف بازآفرینی، ۶. برای بانک قرض الحسنه مهر ایران شامل کند شدن فرآیند پرداخت به دلیل وجود
 سامانه موازی در کنار سامانه تک در بانک قرض الحسنه مهر ایران؛ ۷. برای بانک ملی شامل عدم تخصیص اعتبارات
 بند الف تبصره ۱۸ قانون بودجه سال ۱۴۰۱ اداره کل راهداری و حمل و نقل جاده ای در حوزه احداث و تجهیز مجتمع
 های خدمات رفاهی بین راهی؛ ۸. برای بانک آینده شامل عدم رفع ایرادات و کسری مدارک توسط تعداد زیادی از
 متقاضیان و عدم پیگیری مرکز برای تعیین تکلیف پرونده ها، محدودیت بانک آینده در پرداخت تسهیلات تک شعبه
 بودن بانک آینده در استان و عدم وجود شعبه در سایر شهرستان ها، اخذ وثیقه ملکی بالا برای طرح های بالاتر از
 سقف ۸ میلیارد ریال بوده؛ ۹. برای بانک رفاه کارگران شامل عدم اقبال متقاضیان به دریافت سرمایه در گردش در این
 بانک با وجود تخصیص ۳۰ درصد از اعتبارات ابلاغی اداره کل تعاون، کار و رفاه اجتماعی به این حوزه؛ را بیان کرد. در
 پایان، به ارائه پیشنهادهای در جهت رفع این چالش ها پرداخته شد. لذا، با توجه به مباحث مطرح شده، پیشنهادهایی
 زیر ارائه می گردد:

- **افزایش حیطه اختیارات مدیران شبکه بانکی در بررسی و تایید طرح ها:** از آنجا که اکثر طرح های
 مصوب کمیته استانی بند (الف) تبصره (۱۸) با مبالغ بالاتر از سقف مشخص (که این سقف در بانک های
 مختلف، متفاوت می باشد) باید برای ارزیابی و تایید به مدیریت بانک های متناظر در مرکز ارجاع شود این امر
 باعث زمانبر شدن فرآیند ارزیابی و تایید طرح ها و افزایش هزینه های سرمایه گذاری بویژه طرح های حوزه
 صمت (در قرارداد عاملیت بانک صنعت و معدن با اداره صمت حدود اختیارات استان در بررسی و تایید طرح
 های معرفی شده از سوی کمیته استانی ۱۲ میلیارد تومان می باشد)، پارک علم و فناوری (که می بایست
 مورد تایید معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری، بانک صنعت معدن و آینده در مرکز قرار گیرد همچنین

حدود اختیارات شعبه بانک آینده در پرداخت تسهیلات با تضمین چک و سفته تا سقف ۸ میلیارد ریال می باشد) و میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی استان (که طرح ها می بایست به تایید بانک ملی در مرکز برسد) می شود. در این خصوص پیشنهاد می گردد با افزایش سقف مبلغ مورد بررسی طرح ها در بانک های استان، حیطه اختیارات مدیران شبکه بانکی افزایش یابد؛

- **رفع ممنوعیت پرداخت تسهیلات مکرر:** با توجه به بخشنامه بانک مرکزی ۰۳/۶۵۲۰۳ مورخ ۱۴۰۳/۰۳/۲۲ دریافت مجدد تسهیلات قرض الحسنه اشتغالزایی توسط یک فرد (و لو معرفی طرح جدید) امکان پذیر نیست و همچنین طبق جزء (۳) ماده (۱۰) دستورالعمل اجرایی تبصره (۱۸) قانون بودجه سال ۱۴۰۲ درخصوص شرایط احراز صلاحیت متقاضی برای پرداخت تسهیلات تبصره (۱۸) این موضوع قید شده که چنانچه متقاضی سابقاً برای یک طرح واحد تسهیلات ترجیحی دیگری در حوزه اشتغال اعم از تبصره (۱۸)، اشتغال روستایی یا تسهیلات صندوق توسعه ملی به صورت سرمایه ثابت دریافت کرده باشد؛ در صورتی که طرح به بهره برداری رسیده باشد و به تعهدات اشتغال خود عمل کرده باشد، می تواند تنها برای یک بار دیگر برای آن طرح تسهیلات سرمایه در گردش دریافت کند و برعکس آن ممنوع است. همچنین متقاضی فقط برای یک طرح می تواند از تسهیلات موضوع این دستورالعمل استفاده کند. در قراردادهای عاملیت ابلاغی بانک ها در تبصره (۱۸) سال ۱۴۰۲ به صراحت قید شده است اخذ تسهیلات قرض الحسنه اشتغالزایی در سنوات گذشته مانع از دریافت تسهیلات موضوع این قراردادها نیست. پیشنهاد می گردد موضوع پرداخت تسهیلات مکرر به واحدهای اقتصادی تعیین تکلیف شود (نیاز است واحدهای اقتصادی استان های کم برخوردار از تسهیلات موصوف به منظور اجرای فازهای تکمیل و توسعه در طی سال های آتی تا بهره برداری کامل، ۲ یا ۳ بار مورد حمایت تسهیلاتی دولت قرار بگیرند)؛

- **اصلاح تبصره (۴) ماده (۷) دستورالعمل تبصره ۱۸ سال ۱۴۰۲:** با توجه به مشکلات غالب شرکتها و تشکلهای حقوقی در بخش کشاورزی الزام پرداخت حداقل ۷۰ درصد ارزش تسهیلات به طرحهای حقوقی بنا بر تبصره (۴) ماده (۷) دستورالعمل جذب تسهیلات قانون بودجه ۱۴۰۲ را با توجه به ماهیت طرحهای بخش کشاورزی با مشکل جدی مواجه خواهد کرد؛

- **افزایش دوران بازپرداخت تسهیلات در ماده (۹) دستورالعمل قانون بودجه ۱۴۰۲ از ۵ سال به ۷ سال:** با توجه به افزایش هزینه های ساخت واحدهای تولیدی و افزایش نقدینگی مورد نیاز طرح ها و از طرفی قیمت گذاری دستوری در بخش کشاورزی و بعضاً عدم تناسب هزینه و درآمد، کاهش دوران بازپرداخت تسهیلات در ماده (۹) دستورالعمل قانون بودجه ۱۴۰۲ از ۷ سال به ۵ سال توجیه پذیری طرحها و بازپرداخت تسهیلات در بخش را با چالش مواجه نمود که پیشنهاد می گردد طرح های بخش کشاورزی از این بند مستثنی گردند.

- **اصلاح شرایط پذیرش طرح های مرغداری گوشتی و تخمگذار برای دریافت تسهیلات تبصره ۱۸:** مهلت پذیرش واحدهای مرغداری که در صورتجلسه مورخ ۲۲/۰۴/۱۴۰۱ با موضوع "شرایط پذیرش طرحهای مرغداری گوشتی و تخمگذار با پیشرفت فیزیکی بالا" تا پایان سال ۱۴۰۲ تعیین شده است؛ با توجه به اهمیت طرحهای حوزه طیور پیشنهاد می گردد محدودیت ایجاد شده ملغی گردد (مهلت تا پایان سال ۱۴۰۲)؛

- با توجه با بالا بودن هزینه های نوسازی ناوگان حمل و نقل (اتوبوس و مینی بوس)، **افزایش سقف مبلغ تسهیلات در صندوق کارآفرینی امید** برای دستگاه راه و شهرسازی پیشنهاد می گردد(در حال حاضر سقف تسهیلات ۷۰۰ میلیون تومان می باشد)؛
- به علت وجود تعداد بالای دارایی های نامشهود شرکت های دانش بنیان معرفی شده توسط معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری؛ پیشنهاد می گردد **اخذ تضامین از شرکت ها در مناطق محروم توسط بانک صنعت و معدن تسهیل گردد و محل اجرای طرح به عنوان وثیقه مورد پذیرش بانک قرار گیرد؛**
- **اعطای تسهیلات تکلیفی از موضوع ناترازی ترازنامه ای بانک ها مستثنی شود** و کل سهمیه ابلاغی به بانک ها و موسسات عامل استان تخصیص پیدا کند؛
- ساز و کار اجرایی خاصی برای جلوگیری از خرد شدن اعتبارات در کارگروه تخصصی ملی به گونه ای اندیشده شود که طرح های بزرگ و توسعه ای استان ها از تسهیلات مد نظر قانون گذار که باعث رشد تولید و افزایش اشتغال استان ها خواهد شد، بهره مند گردند؛
- افزایش سقف ثبت طرح های مصوب کمیته استانی تا ۲ برابر اعتبار تخصیصی در سامانه در سامانه جامع تسهیلات اشتغال کشور (تک) از سوی وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی؛
- تقویت بدنه کارشناسی کمیته اعتباری در بانک های آینده و صنعت و معدن در ارزیابی و تایید طرح های دانش بنیان؛
- با توجه به اینکه پرداخت تسهیلات به واحدهای موجود استان به دلیل داشتن بدهی های متعدد مالیاتی، بانکی، بیمه ای و غیره با دشواری انجام می شود، لذا تدوین سازوکار اجرایی فرآیند پرداخت بدهی ها توسط بانک مرکزی ضروری است؛
- در حوزه بهسازی و نوسازی بافت های فرسوده محلات هدف بازآفرینی سقف سیاست های اعتباری حذف و دوران بازپرداخت از ۷ سال به ۲۰ سال مشابه طرح نهضت ملی مسکن افزایش یابد و سود تسهیلات بر اساس تبصره ۴ ماده ۱۷ مصوبه هیئت وزیران به شماره ۵۸۲۴۶/ت/۱۳۱۹۷ هـ مورخ ۱۴۰۰/۰۲/۰۸ برای استان های مرزی و محروم ۴ درصد تعیین گردد و با توجه به استقبال کم متقاضیان از طرح های بازآفرینی و نوسازی وزارت راه و شهرسازی، پیشنهاد می شود اعتبار این طرح ها از **سرفصل بازآفرینی و نوسازی به طرح های مقاوم سازی** تغییر یابد؛
- بانک مرکزی برای تسهیل فرایند ارزیابی طرح های تبصره ۱۸، **یک چک لیست یکسان** برای تهیه مدارک و فرمت واحدی را به منظور تهیه طرح توجیهی توسط متقاضیان به بانک ها و موسسات عامل ابلاغ نماید.
- مشوق های لازم از سوی سازمان حسابرسی برای تاسیس و فعالیت موسسات حسابرسی رسمی در استان هایی مانند خراسان جنوبی در نظر گرفته شود؛
- با توجه به نیاز شرکت های شرکت های سهامی زراعی استان خراسان جنوبی به تسهیلات حمایتی و تقویت شرکت ها در مناطق کمتر توسعه یافته، پرداخت تسهیلات به این شرکت ها منوط به اخذ مجوز واگذاری شرکت ها از سازمان خصوصی سازی نگردد؛

- در اجرای موثر برنامه های دستگاه های اجرایی و نهاد های حمایتی بنیاد علوی و تسريع در جذب منابع جزء (۳) بند (ب) تبصره (۱۸) قانون بودجه سال ۱۴۰۲ کل کشور پیشنهاد می گردد **سقف تسهیلات اشتغالزایی از ۱۵۰ میلیون تومان به ۳۰۰ میلیون تومان افزایش پیدا کند؛ همچنین تسهیلات خود اشتغالی جزء ۳ بند ب بنیاد علوی در حال حاضر به ازای هر ۱۵۰ میلیون تومان ۱ نفر اشتغال است که پیشنهاد می گردد به ۳۰۰ میلیون تومان افزایش یابد؛**
- جهت اثر بخشی سیاست های اعتباری اشتغالزا به استان ها و کاهش نرخ بیکاری پیشنهاد می گردد **سرانه اشتغال این رسته های اولویت دار استان در کارگروه تخصصی اشتغال استان تعیین یا در شیوه نامه های ابلاغی از سوی وزارت خانه ها قید گردد؛**
- در انعقاد قرار داد های عاملیت پرداخت تسهیلات تبصره ۱۸ توجه ویژه ای به موضوع **مشارکت بانک های خصوصی در اعطای تسهیلات تکلیفی قانون بودجه توجه گردد؛**
- با توجه به اهمیت بالای طرح های دانش بنیان و عدم پرداخت تسهیلات به آنها تاکنون، پیشنهاد می شود بانک عامل طرح های پارک علم و فناوری از بانک آینده به بانک های دیگر مانند صادرات، ملت، تجارت و غیره تغییر یابد؛
- ارزیابی و تایید طرح های دانش بنیان معرفی شده توسط پارک علم و فناوری در سامانه سیام معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری انجام و نتیجه به بانک های عامل (بانک آینده و صنعت و معدن) جهت پرداخت اعلام می شود که فرآیند زمان بری می باشد. لذا پیشنهاد می گردد **با تقویت بدنه کارشناسی و دایره اعتبارات بانک های عامل، فرآیند ارزیابی طرح های دانش بنیان در بانک های عامل استان ها تسهیل و به استان تفویض گردد؛**
- از آنجا که برخی از شهرستان ها استان، دارای محدودیت بیشتری هستند، پیشنهاد می شود **تعیین نرخ سود تسهیلات اعطایی به متقاضیان به کمیته استانی واگذار گردد** تا در جهت حمایت و توسعه مناطق محروم تر، تسهیلاتی با سود کمتر به این مناطق اعطا گردد. لازم به ذکر است، متقاضی تسهیلات این مناطق، باید سرمایه گذاری خود را نیز در این مناطق انجام شود.
- بر اساس آیین نامه، امکان پرداخت تسهیلات پشتیبان مشاغل خانگی و حمایتی به افرادی که قبلا تسهیلات مستقل دریافت نموده و متقاضی توسعه کسب و کار و اجرای طرح های کارفرمایی دارند وجود ندارد. لذا پیشنهاد می گردد **پرداخت تسهیلات مجدد در ازای دریافت مجوز و پروانه کسب و ارائه لیست بیمه** انجام شود. همچنین، استانهای کمتر توسعه نیز این قانون مستثنی شوند.

منابع و مآخذ

- نیک قلب، هادی، صیاد شیرکش، سعید و حق شناس کاشانی، فریده. (۱۴۰۳). نقش نظارتی حاکمیت شرکتی در بخش تسهیلات بانکی. مجله توانمندسازی سرمایه انسانی، ۶(۴).
- شهابی، وحید، تهامی پور، سیدرضا، شهابی، علی و امیری، محمد. (۱۴۰۳). بررسی روند شکل گیری پدیده ناترازی در بانک های ایران و ارائه راهکارهای مقابله با آن. نظریه های کاربردی اقتصاد، ۱۰(۴)، ۱۷۳-۲۰۴.

مرادی، یاسر و سیدی، سید امیرحسین. (۱۴۰۲). بررسی فقهی حقوقی رابطه‌ی بانک، مشتری و صندوق توسعه ملی در اعطای تسهیلات؛ چالش‌ها و راهکارها. پژوهش‌نامه حقوق اسلامی، ۲۳(۴)، ۶۵۳-۶۸۴.

اسنودن، برایان و ون، هاوارد (۱۳۸۳)، راهنمای نوین اقتصاد کلان، منصور خلیلی عراقی و علی سوری. تهران: انتشارات برادران

آقای، مجید؛ کوهر محمد امین و حسین احمدی نژاد (۱۳۹۷). "ثبات مالی و عملکرد اقتصادی مطالعه موردی کشورهای عضو اوپک اقتصاد و الگو سازی، ۹(۲)، صص ۹-۲۵.

بختیاری، صادق و افسانه شایسته (۱۳۹۱). "بررسی تأثیر بهبود فضای کسب و کار بر رشد اقتصادی در کشورهای منتخب با تأکید بر بر ایران"، اقتصاد مالی، ۶(۱۹).

دل انگیزان، سهراب؛ کریمی، محمد شریف و پرستو امیریانی (۱۳۹۶). "تأثیر سیاست های پولی بر بیکاری در شرایط نااطمینانی تورم، موردکاوی تجربی ایران ۹۰-۱۳۵۳"، پژوهش های رشد و توسعه پایدار (پژوهشهای اقتصادی)، ۱۷(۱)،

سهیلی کیومرث فتاحی شهرام و سعیده محمدی (۱۳۹۶). بررسی نقش و اثرات سرمایه گذاری خصوصی و عمومی بر اشتغال در استانهای ایران با رویکرد گشتاورهای تعمیم یافته"، پژوهشنامه اقتصاد کلان، ۱۲(۲۴)،

شاهچراغ، مهشید و سیمین میرهاشمی نائینی (۱۳۹۰). "تحلیل تأثیرات شوک سیاست پولی بر تسهیلات شبکه بانکی ایران (۱۳۸۰-۱۳۸۸)، فصلنامه تحقیقات توسعه اقتصادی، ۱(۴)،

شعبانی، احمد و علی عادل رستخیز. (۱۳۹۱). "تحلیل تطبیقی ریسک در بانکداری متعارف و بانکداری بدون ربا در قالب عقود اسلامی دو فصلنامه علمی- پژوهشی تحقیقات مالی اسلامی، ۲(۱).

صمصامی حسین، امیرجان رضا. (۱۳۹۰). بررسی اثر تسهیلات بانکی بر ارزش افزوده بخش صنعت و معدن". فصلنامه پژوهشها و سیاستهای اقتصادی، ۱۹(۵۹)،

طاهرپور، جواد؛ محمدی، تیمور و رضا فردی (۱۳۹۷). "نقش توزیع تسهیلات اعطایی بانکها در رشد اقتصادی ایران پژوهشنامه اقتصادی، ۱۸(۶۹)،

خلیلی عراقی، منصور؛ عباسی نژاد، حسین و یزدان گودرزی فراهانی (۱۳۹۵)، هزینه رفاهی تورم در ایران با رویکرد مدل حداقل مربعات معمولی، پویا پژوهشنامه اقتصادی، ۱۶(۶۲)، ۵۷-۸۰

علیقلی، منصوره و سید مهدی حسینی (۱۳۹۶) چگونگی اثر گذاری نوسانات شاخص قیمت سهام بر تغییرات رشد اقتصادی در ایران (۹۶-۱۳۷۱)، اقتصاد مالی، ۱۱(۴۱).

عیسی زاده، سعید؛ مهرگان، نادر و نوشین شکری (۱۳۹۷). بررسی تأثیر شاخصهای سودآوری بانکی بر رشد بخش صنعت در ایران رویکردی بر روش رگرسیون انتقال ملایم"، فصلنامه پژوهش ها و سیاست های اقتصادی، ۲۶(۸۶)،

غفاری، هادی؛ سعادت مهر، مسعود؛ رنجبر فلاح محمد رضا و علی سوری (۱۳۹۲). "بررسی تأثیر افزایش نرخ سود تسهیلات بانکی بر رشد اقتصادی ایران در قالب یک الگوی تعادل عمومی پویای تصادفی نیوکینزی"، فصلنامه اقتصاد مقداری، ۱۰(۱)،

مرادی، ابراهیم؛ غفاری اسمعیلی، سید مرتضی و آرش احمدی (۱۳۹۷). "تأثیر رشد تسهیلات رشد اقتصادی و سرمایه گذاری در ایران فصلنامه پژوهشهای پولی- بانکی، ۱۱(۳۵)،

مهرآرا، محسن توکلیان حسن و عطاءالله رحمانی (۱۳۹۵). "نقش نوسانات اقتصادی بر تسهیلات اعطایی بانک ها از کانال سرمایه اضافی بانک اقتصاد مالی، ۱۰(۳۷)، صص ۱-۱۶.

- Allen Donald and L. Ndikumana (۲۰۰۰). "Financial Intermediation and Economic Growth in Southern Africa", *Journal of African Economics*, ۹(۲), pp. ۱۳۲-۱۶۰. Allen F. and D. Gale (۱۹۹۸). "Optimal Financial Crisis", *Journal of Finance*, ۵۳(۴), pp. ۸۴-۱۲۴.
- Ang J. B. and W.J. McKibbin (۲۰۰۷). "Financial Liberalization, Financial Sector Development and Growth: Evidence from Malaysia", *Journal of Development Economics*, ۸۴(۱), pp. ۲۱۵-۲۳۳.
- Ntarmah, A. H., Kong, Y., Obeng, A. F., & Gyedu, S. (۲۰۲۲). The role of bank financing in economic growth and environmental outcomes of sub-Saharan Africa: evidence from novel quantile regression and panel vector autoregressive models. *Environmental Science and Pollution Research*, ۲۹(۲۱), ۳۱۸۰۷-۳۱۸۴۵.
- Karadima, M., & Louri, H. (۲۰۲۱). Economic policy uncertainty and non-performing loans: The moderating role of bank concentration. *Finance Research Letters*, ۳۸, ۱۰۱۴۵۸.
- Khan, M. A., Siddique, A., & Sarwar, Z. (۲۰۲۰). Determinants of non-performing loans in the banking sector in developing state. *Asian Journal of Accounting Research*.
- Benczúr, P., Karagiannis, S., & Kvedaras, V. (۲۰۱۹). Finance and economic growth: financing structure and non-linear impact. *Journal of Macroeconomics*, ۶۲, ۱۰۳۰۴۸.
- Yu, Z., Gang, Y., Yongsheng, G. (۲۰۱۵). Feature Selection of Nonperforming Loans in Chinese Commercial Banks. *International Journal u-and e-service. Science and technology*, vol ۸, ۲۹-۴۲
- Sulub, Saed Ahmed; "Do the Bank Size, Age and Leverage are Important Factors to determine its Profitability?", March ۲۵, ۲۰۱۴. Available at SSRN: <http://ssrn.com/abstract=۲۴۱۷۹۲۳> Or [http://dx.doi.org/ ۱۰,۲۱۳۹/ssrn.۲۴۱۷۹۲۳](http://dx.doi.org/۱۰.۲۱۳۹/ssrn.۲۴۱۷۹۲۳).
- Shah, Syed Qasim & Rizwan Jan; "Analysis of Financial Performance of Private Banks in Pakistan", *Procedia- Social and Behavioral Sciences*; No. ۱۰۹, ۲۰۱۴, pp. ۱۰۲۱-۱۰۲۵.
- Tan, y.; "Bank profitability and inflation: the case of China"; ۲۰۱۲, The current issue and full text archive of this journal is available at www.emeraldinsight.com/۰۱۴۴-۳۵۸۵.htm.
- Spears, annie, (۱۹۹۱), *Financial Development and Economic Growth- Causality Tests*", *Atlantic Economic Journal*, No. ۱, p. ۶۶.
- Tlanyi, Anthony and Saracoglu, Rusdu, (۱۹۸۳), "The Importance of Interest Rates in Developing Countries", *Finance & Development*, No. ۲, pp. ۲۰-۲۳.
- King, Robert, and Ross Levine, (۱۹۹۳), "Finance and Growth: Schumpeter Might Be Right", *Quarterly Journal of Economics*, No. ۱۰۸, pp. ۷۱۷-۷۳۵.
- H. T. Patrick, (۱۹۶۶), "Financial Development and Economic Growth in Underdeveloped Countries", *Journal Economic Development*, No ۱۴, (۲), pp. ۱۷۴- ۸۹.